

RiR 2006:1

Arbetsmarknadsverkets insatser för att minska deltidsarbetslösheten

ISBN 91 7086 066 1

RiR 2006:1

Tryck: Riksdagstryckeriet, Stockholm 2006

Till Regeringen
Näringsdepartementet

Datum 2006-01-24
Dnr 31-2004-1066

Arbetsmarknadsverkets insatser för att minska deltidsarbetslösheten

Riksrevisionen har granskat om Arbetsmarknadsverkets insatser för att minska deltidsarbetslösheten har genomförts effektivt. Granskningen omfattar även regeringens styrning av och rapportering om insatserna.

Företrädare för Regeringskansliet, Arbetsmarknadsstyrelsen och Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen har fått tillfälle att faktagranska och i övrigt lämna synpunkter på utkast till slutrapport.

Rapporten överlämnas till regeringen i enlighet med 9 § lagen (2002:1022) om revision av statlig verksamhet m.m. Rapporten överlämnas samtidigt till Riksrevisionens styrelse.

Riksrevisor *Eva Lindström* har beslutat i detta ärende. Revisionsdirektör *Allan Read* och revisionsledare *Anne-Marie Lindström* har varit föredragande. Revisionschef *Hans Folkesson* har medverkat vid den slutliga handläggningen.

Eva Lindström

Allan Read

För kännedom:

Arbetsmarknadsstyrelsen
Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen
Näringsdepartementet

Innehåll

Sammanfattning	7
1 Bakgrund	11
1.1 Deltidsarbetslöshet – ett komplext fenomen och problem	11
1.2 Syfte och revisionsfrågor	13
1.3 Bedömningskriterier	13
1.4 Genomförande	14
2 Regeringens och AMS styrning av insatser för att begränsa det ofrivilliga deltidsarbetet	15
2.1 Regeringens mål har breddats	15
2.2 Arbetsmarknadsstyrelsen har fört målen vidare till länsarbetsnämnder och arbetsförmedlingar	17
3 Deltidsarbetslöshetens utveckling under 2000-talet	19
3.1 Olika sätt att mäta och redovisa deltidsarbetslösheten	19
3.2 Färre deltidsarbetslösa enligt AMS, flera enligt SCB	20
3.3 Många blir arbetslösa men ännu fler får arbete	20
3.4 Minskad deltidsarbetslöshet för kvinnor med fast anställning och i "kvinnoyrken"	21
3.5 Ökad deltidsarbetslöshet för andra grupper	22
3.6 Flera deltidsarbetslösa har tidsbegränsad anställning och flera arbetar kort deltid	22
3.7 Kortare deltid gör att utbetalningarna ökar trots att färre får ersättning	23
4 Iakttagelser	25
4.1 Flera heltidstjänster inom vården, men i övrigt märks inga förändringar i arbetsorganisationen	25
4.2 Tveksamt om servicen till de deltidsarbetslösa blivit bättre	31
4.3 Risk för överutnyttjande av ersättningen trots enhetligare arbetsrutiner	38
5 Slutsatser	43
6 Rekommendationer	49
Käll- och litteraturlista	51
Bilaga 1. Källor för granskningen	54
Bilaga 2. Metod för att undersöka samband mellan insatser och resultat	57
Bilaga 3. Tabeller	59

Sammanfattning

Omkring 200 000 personer, eller 4,5 % av arbetskraften, är arbetslösa på deltid. Riksrevisionen har granskat inriktningen och genomförandet av Arbetsmarknadsverkets insatser för att minska deltidsarbetslösheten. Insatserna har utgått från de uppdrag och mål rörande deltidsarbetslösheten som regeringen årligen angett i regleringsbrev och budgetpropositioner. Insatserna har bestått av samverkan med arbetsgivare, service till arbetssökande och kontroll av ersättningsvillkoren.

Granskningen har syftat till att bedöma om insatserna mot deltidsarbetslösheten har genomförts effektivt så att de har bidragit till minskat ofrivilligt deltidsarbete och en bättre fungerande arbetsmarknad i enlighet med de mål som formulerats av statsmakterna.

Följande revisionsfrågor besvaras i granskningen:

1. Har arbetsförmedlingens kontakter med arbetsgivarna lett till förändringar i arbetsorganisationen som tillåter flera att arbeta önskad tid?
2. Har arbetsförmedlingens service till deltidsarbetslösa och timanställda förbättrats i enlighet med de intentioner (om minskat ofrivilligt deltidsarbete) som lagts fast av riksdag och regering?
3. Har effektiva åtgärder vidtagits för att förbättra arbetsförmedlingens kontroll av deltidsarbetslöshetsersättningen?

Vid bedömningen av insatserna har Riksrevisionen beträffande arbetsgivarkontakterna utgått från regeringens uttalanden, bl.a. i budgetpropositioner, om den roll arbetsorganisationen spelar för att deltidsarbetslösa ska få önskad arbetstid och behovet av samverkan. Servicen till de deltidsarbetslösa och åtgärderna för att förbättra kontrollen av ersättningen för deltidsarbetslöshet har relaterats till förordningen om arbetslöshetsförsäkring och till regeringens uppdrag till AMS. Jämförelser har gjorts med motsvarande insatser för de helt arbetslösa.

Samverkan med arbetsgivarna

Riksrevisionens granskning visar att arbetsförmedlingen haft svårt att påverka arbetsgivarna och att kontakterna är få. Inom vård- och omsorgssektorn etablerades en samverkan mellan arbetsförmedlingen och arbetsgivarna som ledde till förändringar i arbetsorganisationen med

minskad deltidsarbetslöshet och en större andel heltidsanställningar. Detta gynnade främst de tillsvidareanställda. En förutsättning för samverkan var att arbetsgivarna hade ett eget intresse av att de anställda gick upp i tid när det rådde brist på arbetskraft. Inom övriga områden har andelen heltidstjänster snarare minskat än ökat.

Service till de deltidsarbetslösa

Riksrevisionens granskning visar att AMS, länsarbetsnämnderna och många arbetsförmedlingar har infört nya arbetssätt för att minska deltidsarbetslösheten. Resultatmål har satts upp enbart för en av AMS två kategorier för ofrivilligt deltidsarbetande – de "deltidsarbetslösa". Därmed riskerar den andra kategorin – de "timanställda" – att hamna i skymundan. Enligt en majoritet av arbetsförmedlarna har insatserna mot deltidsarbetslösheten förbättrats, men de helt arbetslösa prioriteras fortfarande högst. De deltidsarbetslösa har dock få kontakter med arbetsförmedlingen och platsanvisningarna få. En majoritet av de deltidsarbetslösa anger att de inte sökte ett enda arbete den senaste månaden. Det finns inga synliga samband mellan arbetsförmedlingens uppfattning om förbättrad service och förbättrade resultat i form av minskat antal deltidsarbetslösa.

Kontroll av ersättningsvillkoren

Riksrevisionens granskning visar att risken för överutnyttjande av deltidsarbetslöshetsersättningen är hög. Ökade insatser från arbetsförmedlingen – deltidsintyget, handlingsplaner och ökad benägenhet att underrätta a-kassan – har visserligen lett till ökad medvetenhet om villkoren för ersättning, men arbetsförmedlingens kontroll är fortfarande svag, även jämfört med dess insatser avseende helt arbetslösa.

Riksrevisionens slutsatser och rekommendationer

Regeringen har markerat att deltidsarbetslösheten bör minska, men den ingår inte i det övergripande målet för arbetslösheten. Begreppet deltidsarbetslösa har använts på olika sätt. Varken regeringen eller AMS har använt Statistiska centralbyråns officiella arbetsmarknadsstatistik vid redovisningen av deltidsarbetslöshetens utveckling.

Otydligheten i styrningen både beträffande vilka som ingår i målgruppen för insatserna och beträffande uppgiftens förhållande till andra

mål riskerar, enligt Riksrevisionens bedömning, att försvåra implementeringen av insatserna mot deltidsarbetslösheten.

Olika sätt att mäta deltidsarbetslösheten gör att AMS redovisar en kraftig minskning trots att Statistiska centralbyrån (SCB) redovisar en svag ökning. Enligt SCB har deltidsarbetslösheten minskat för kvinnorna och ökat för männen. För personer med fast anställning har det ofrivilliga deltidsarbetet minskat och det frivilliga ökat. För visstidsanställda har utvecklingen varit den motsatta. De deltidsarbetslösa ungdomarna har blivit flera. Eftersom de deltidsarbetslösa i genomsnitt arbetar färre timmar har utbetalningarna av deltidsarbetslöshetsersättning ökat trots färre ersättningstagare.

Riksrevisionen anser att regeringen varit otydlig i sin styrning och brustit i rapporteringen till riksdagen. Regeringen bör utforma sina specifika mål och uppdrag till AMV så att deras relation till det övergripande målet om minskad arbetslöshet blir tydlig, samt basera sin rapportering till riksdagen på SCB:s officiella arbetsmarknadsstatistik.

Riksrevisionen anser att AMS inte har gjort klart syftet och förutsättningarna för arbetsförmedlingens samverkan med arbetsgivarna och att underlaget för prioriteringen mellan olika grupper av deltidsarbetslösa är bristfälligt. AMS bör därför ge länsarbetsnämnder och arbetsförmedlingar tydliga riktlinjer för samverkan med arbetsgivarna samt vidareutveckla sin verksamhetsstatistik så att underlaget för bedömningar av de deltidsarbetslösas servicebehov förbättras.

Riksrevisionen anser att länsarbetsnämnderna inte gjort vad som krävs för att arbetsförmedlingens kontroll av ersättningsvillkoren ska fungera tillfredsställande. Länsarbetsnämnderna bör därför se till att arbetsförmedlingen förbättrar kontrollen av ersättningsvillkoren genom att fullt ut tillämpa gällande regler rörande deltidsintyget, handlingsplanerna och underlaget till arbetslöshetskassan för prövning av ersättningsrätten.

1 Bakgrund

1.1 Deltidsarbetslöshet – ett komplext fenomen och problem

Omkring 200 000 personer, eller 4,5 % av arbetskraften, är arbetslösa på deltid. Merparten är kvinnor. De flesta har fasta eller tillfälliga anställningar inom branscher där också frivilligt deltidarbete är vanligt. Det gäller yrken främst inom vård och omsorg, handel, hotell och restaurang, kontor och städning. Drygt hälften av de deltidarbetslösa har tidsbegränsade anställningar.

Deltidsarbetslöshet är ett komplext och relativt okänt problem. Det påverkar statsfinanserna, i form av kostnader för arbetslöshetsersättning och insatser för de deltidarbetslösa. Det rör arbetskraftsutbudet eftersom delar av arbetskraften inte utnyttjas till fullo samtidigt som det finns problem med rekrytering och brist på personal. Det anknyter också till jämställdhetsfrågor eftersom kvinnor står för den största delen av såväl det frivilliga som det ofrivilliga deltidarbetet. För många är ofrivilligt deltidarbete en väg in på arbetsmarknaden medan det för andra innebär en långvarigt oönskad arbetssituation med risk för inlåsning.

I forskning, utredningar, debatter, politiska förslag och åtgärder rörande arbetslöshet åsyftas vanligen enbart de helt arbetslösa. De som arbetar deltid, frivilligt eller ofrivilligt, ses som en del av gruppen sysselsatta. De deltidarbetslösa räknas således inte in i gruppen arbetslösa. Detta gäller även den officiella statistiken där den statistik som finns om deltidarbetslösa är långt ifrån lika omfattande som den om helt arbetslösa. Detta innebär bl.a. att den sammantagna arbetslösheten inte syns i officiell statistik, forskning, utredningar och åtgärder mot arbetslöshet.

Arbetslöshetsersättningen till deltidarbetslösa och timanställda uppgick till drygt 8 miljarder kronor år 2004.¹ Ersättningen till deltidarbetslösa står därmed för ungefär en fjärdedel av all arbetslöshetsersättning.

Rätt till arbetslöshetsersättning har funnits längre för helt arbetslösa än för deltidarbetslösa.² Motivet till ersättning vid deltidarbetslöshet var att helt arbetslösa inte skulle förlora på att ta ett deltidarbete. Samtidigt har det funnits farhågor om att ersättningen utnyttjas som inkomstutfyllnad för deltidarbetande respektive som en subvention för arbetsgivare som inte vill

¹ Enligt IAF:s och AMS uppskattningar.

² Rätten till ersättning vid deltidarbete infördes 1956.

erbjuda heltidsanställning. Därför har ersättningsrätten begränsats vid flera tillfällen.³

Sedan slutet av 90-talet har regeringen, med riksdagens stöd, genomfört ett antal åtgärder för att minska deltidsarbetslösheten och för att stärka de deltidsarbetandes ställning.⁴ Regeringen angav 1999 som mål att deltidsarbetslösheten inom vård och omsorg skulle halveras mellan november 1999 och november 2000.⁵ Arbetsmarknadsverket (AMV) fick regeringens uppdrag att arbeta för att målet skulle uppnås.⁶ Därutöver har regeringen fr.o.m. 2000 givit AMV ett mer generellt uppdrag att arbeta för minskad deltidsarbetslöshet. Därtill anslog regeringen 2003 totalt 150 miljoner kronor⁷ till det s.k. Hela-projektet, som syftar till att minska deltidsarbetslösheten.⁸

Tillsammans med målet att alla ska få arbeta önskad tid har risken för överutnyttjande av ersättningen varit en viktig orsak till den pågående satsningen på minskad deltidsarbetslöshet. Arbetslivsminister Hans Karlsson har formulerat detta på följande sätt:

”Det andra stora argumentet för att regeringen aktivt agerar för att minska deltidsarbetslösheten handlar om att upprätthålla respekten för arbetslöshetsförsäkringen.” ”A-kassan och arbetslöshetsförsäkringen är till för akut arbetslösa och ska inte nyttjas för inkomstutfyllnad på längre sikt.”⁹

³ Begränsning av antalet ersatta dagar för deltidsarbetslöshet har varit 50 dagar (1974 – 1984), ingen begränsning (1984–1987), 150 dagar (1987–1993), ingen begränsning (1993–1994) och 300 dagar (1994–).

⁴ Företrädesrätt för deltidsarbetslösa till högre sysselsättningsgrad infördes i lagen om anställningsskydd (LAS) 1997. EU:s deltidsdirektiv genomfördes i svensk rätt 2002, och en ILO-konvention avsedd att stärka de deltidsarbetandes ställning ratificerades samma år. I februari 1999 presenterade ”DELTA-utredningen” ett antal förslag rörande regeländringar, aktiviteter och stödformer (SOU 1999:27). Senare samma år presenterade Vårdkommissionen förslag till åtgärder för att underlätta rekryteringen till personal inom vård- och omsorgssektorn. (Ds 1999:44). En utredning om ”stärkt rätt till heltid” tillsattes i april 2004 (dir. 2004:50) och en om ”rätt till tjänstledighet för att gå ned i arbetstid” i oktober 2004 (dir. 2004:156). Uppdragen redovisades den 30 november respektive den 1 december 2005.

⁵ Vissa yrkesgrupper (personliga assistenter och anhörigvårdare) omfattades dock inte av målet.

⁶ AMV:s regleringsbrev för 2000.

⁷ Mellan 2003 och 2005.

⁸ Hela-projektet är ett samverkansprojekt mellan Arbetsmiljöverket (AV), Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS), Arbetslivsinstitutet (ALI), Jämställdhetsombudsmannen (JämO) och Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige (Svenska ESF-rådet)

⁹ ”Arena-modellen – från deltid till heltid” AMS, 2004. Arena-modellen är en metod introducerad av AMS för samarbete mellan af, arbetsgivare, fack och a-kassa.

1.2 Syfte och revisionsfrågor

Riksrevisionen har granskat hur Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS), länsarbetsnämnderna och arbetsförmedlingarna har arbetat med att minska deltidsarbetslösheten, under perioden 2000–2004, samt resultat och effekter av detta arbete. Granskningen har syftat till att bedöma om insatserna mot deltidsarbetslösheten har genomförts effektivt så att de har bidragit till minskat ofrivilligt deltidsarbete och en bättre fungerande arbetsmarknad i enlighet med de mål som formulerats av statsmakterna. Granskningsarbetet har utgått från följande frågor:

- Har arbetsförmedlingens kontakter med arbetsgivarna lett till förändringar i arbetsorganisationen som tillåter flera att arbeta önskad tid?
- Har arbetsförmedlingens service till deltidsarbetslösa och timanställda förbättrats i enlighet med de intentioner (om minskat ofrivilligt deltidsarbete) som lagts fast av riksdag och regering?
- Har effektiva åtgärder vidtagits för att förbättra arbetsförmedlingens kontroll av deltidsarbetslöshetsersättningen?

1.3 Bedömningskriterier

Riksdag och regering har som mål att minska deltidsarbetslösheten. De medel som regeringen har föreslagit för att åstadkomma detta är främst förändrad arbetsorganisation, förbättrad service och effektivare kontroll av ersättningen till de deltidsarbetslösa. Dessa insatser kommer att bedömas gentemot de mål som formulerats för dem och i relation till befintliga regelverk.

Beträffande arbetsgivarkontakterna har regeringen bl.a. i budgetpropositioner¹⁰ betonat den roll arbetsorganisationen spelar för att deltidsarbetslösa ska få önskad arbetstid och behovet av samverkan mellan myndigheter och parter för att åstadkomma detta.

Servicen till de deltidsarbetslösa och åtgärderna för att förbättra kontrollen av ersättningen för deltidsarbetslöshet relateras till förordningen om arbetslöshetsförsäkring och till regeringens uppdrag till AMS.¹¹ Servicen och kontrollen avseende de deltidsarbetslösa relateras även till motsvarande insatser för gruppen helt arbetslösa.

¹⁰ Budgetpropositionerna för 2001–2004.

¹¹ SFS 1997:835 och regleringsbrev för AMV 2000–2005.

1.4 Genomförande

Underlag för granskningsarbetet har varit offentligt tryck samt rapporter och annat material från AMV, Hela-projektet och Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF). Vidare baseras rapporten på administrativ statistik från AMS och på officiell statistik från Statistiska centralbyråns arbetskraftsundersökningar (AKU) samt bearbetningar av denna. Riksrevisionen har också genomfört en enkätundersökning riktad till ett 100-tal arbetsförmedlingskontor och uppdragit åt AMS att inkludera deltidsarbetslösa ("deltidsarbetslösa" kategori 21 och "timanställda" kategori 22) i sin s.k. sökandeundersökning samt att även ställa vissa frågor särskilt till dem. Därutöver har företrädare för Näringsdepartementet, AMS, åtta länsarbetsnämnder och enstaka arbetsförmedlingskontor intervjuats. En referensgrupp har varit knuten till granskningen. För ytterligare information om underlaget, se bilagor.

2 Regeringens och AMS styrning av insatser för att begränsa det ofrivilliga deltidsarbetet

Regeringen har markerat att deltidsarbetslösheten bör minska, men den ingår inte i de övergripande målen för arbetslöshet och sysselsättning. Riksdagens arbetsmarknadsutskott har tillstyrkt regeringens förslag och uttalat sitt stöd för de initiativ som tagits. AMS har fört regeringens budskap vidare till länsarbetsnämnder och arbetsförmedlingar. För att uppnå målet betonas samverkan för att förändra arbetsorganisationen samt förbättrad service och kontroll. Begreppet deltidsarbetslösa har använts på olika sätt. Varken regeringen eller AMS har använt den officiella arbetsmarknadsstatistiken.

2.1 Regeringens mål har breddats

Regeringen har främst meddelat sina avsikter med de senaste årens satsningar på minskad deltidsarbetslöshet i budgetpropositioner och i regleringsbrev till AMV. Den har dock inte fört in någon formulering om deltidsarbetslöshet i myndighetens instruktion.¹² Eftersom deltidsarbetslösa inte räknas in i statistiken över öppet arbetslösa, ingår deltidsarbetslösheten inte i regeringens mål om att den öppna arbetslösheten ska minska.

Regeringen har dock på andra sätt tydligt markerat att deltidsarbetslösheten bör minska.¹³ När det gäller på vilket sätt detta ska åstadkommas har man särskilt uppehållit sig vid vikten av att AMV samarbetar med arbetsgivare för att påverka dem att förändra sin arbetsorganisation så att de kan erbjuda mer arbetstid till anställda som är deltidsarbetslösa. I detta sammanhang har regeringen också uppdragit åt fem myndigheter, däribland AMS, att påverka de omständigheter, bl.a. arbetsorganisation och arbetsmiljö, som hindrar dem som arbetar deltid och som vill arbeta mer att få önskad arbetstid.¹⁴

¹² När mål har blivit etablerade och betraktas som långsiktiga väljer regeringen vanligtvis att flytta dem från de årliga, och därmed föränderliga, regleringsbrev till de mer statiska myndighetsinstruktionerna.

¹³ Budgetpropositioner och regleringsbrev för AMV under hela den studerade perioden (2000–2004).

¹⁴ Arbetsmiljöverket, Arbetslivsinstitutet, Arbetsmarknadsstyrelsen, Jämställdhetsombudsmannen och Svenska ESF-rådet. Denna satsning fick namnet Hela-projektet. 150 miljoner kronor avsattes för perioden 2003-2005.

Vad gäller service till deltidsarbetslösa och kontroll av att de uppfyller kraven för ersättning finns vissa regler i förordningen om arbetslöshetsersättning.¹⁵ Länsarbetsnämnderna ska, enligt denna, aktivt verka för att den sökande får önskad arbetstid. Om detta inte kan åstadkommas ska den sökande erbjudas en lämplig arbetsmarknadspolitisk åtgärd. I fråga om kontroll ska länsarbetsnämnderna, enligt förordningen, var sjätte månad lämna ett särskilt underlag till arbetslöshetskassan för prövning av de deltidsarbetslösas rätt till ersättning.

Vikten av förbättrad service och kontroll har tagits upp i budgetpropositioner och regleringsbrev under perioden 2000–2004. Regeringen har bl.a. lyft fram vissa arbetsmarknadspolitiska åtgärder som särskilt bör utnyttjas.¹⁶ Man har också uttryckt att intyg från arbetsgivare om att de inte kan erbjuda mer arbetstid bör användas för att förbättra kontrollen.

Eftersom de flesta deltidsarbetslösa är kvinnor har regeringen uttalat att jämställdhetsaspekten är viktig. I styrande dokument har dock satsningen på minskad deltidsarbetslöshet inte tydligt kopplats till målen om ökad jämställdhet och om minskad könsuppdelning på arbetsmarknaden.

De förändringar i regeringens styrning som skett under perioden har avsett målets räckvidd (dvs. hur stor del av deltidsarbetslösheten som omfattas av målet) och dess roll i förhållande till andra mål. De första två åren (2000 till 2001) avsåg regeringens mål enbart vård- och omsorgssektorn. Därefter utökade regeringen AMV:s uppdrag till att minska deltidsarbetslösheten inom alla sektorer på arbetsmarknaden.

Begreppet "deltidsarbetslösa" har förändrat innebörd under den period granskningen avser. I budgetpropositionerna för 2001 och 2002 samt i regleringsbrev för AMV för åren 2000–2003 nämnde regeringen enbart "deltidsarbetslösa". Begreppet användes i dessa dokument sannolikt i sin vardagliga betydelse, dvs. det avsåg troligen hela den grupp människor som på grund av arbetsmarknadsskäl ofrivilligt arbetar deltid. Från och med år 2003¹⁷ och framåt förändrades användningen av begreppet gradvis. Begreppet "timanställda" (AMS sökandekategori 22) började användas och begreppet "deltidsarbetslösa" betecknade i vissa textstycken hela gruppen och i andra stycken enbart AMS administrativa definition av begreppet (sökandekategori 21, "deltidsarbetslösa"). Detta förändrade språkbruk sammanföll med en ökning av antalet "timanställda". AMS i sin tur har i rapporteringen till regeringen, under den period granskningen avser, visserligen redovisat både kategorin "deltidsarbetslösa" och kategorin "timanställda", men mest koncentrerat sig på kategorin "deltidsarbetslösa". Varken regeringen eller AMS har, i detta

¹⁵ SFS 1997:835.

¹⁶ Aktivitetsgarantin, arbetsmarknadsutbildning, förmedlingsaktiviteter, anställningsstöd, program på deltid, anvisningar.

¹⁷ Budgetpropositionen för 2003 respektive regleringsbrevet för AMV för 2004.

sammanhang, använt sig av den officiella arbetsmarknadsstatistik som produceras av Statistiska centralbyrån (SCB).

AMS har i sin rapportering till regeringen vidare betonat nödvändigheten av att förändra arbetsorganisationen för att deltidsarbetslösheten ska kunna minska. I flera budgetpropositioner har regeringen stött sina ställningstaganden om inriktningen på att påverka arbetsgivare på AMS erfarenheter¹⁸. Eftersom AMS inte har den räckvidden i sitt uppdrag att förändra arbetsorganisationen föreslog regeringen att de medel riksdagen avsatt i budgetpropositionen 2001 för att minska deltidsarbetslösheten skulle riktas till flera myndigheter. Hela-projektet kan således ses som ett svar på AMS rapportering till regeringen att aktiva förmedlingsinsatser och användning av arbetsmarknadspolitiska program inte i sig kan minska deltidsarbetslösheten.

Till och med år 2002 gav regeringen AMV, i form av särskilda uppdrag, uppgiften att minska deltidsarbetslösheten. Från och med 2003 har den givits i form av mål, jämsides med andra mål om minskad arbetslöshet.¹⁹

Riksdagens arbetsmarknadsutskott har tillstyrkt regeringens förslag till åtgärder och uttalat sitt stöd för de initiativ som tagits för att minska deltidsarbetslösheten. Utskottet har bl.a. betonat att insatser som ger deltidsarbetslösa mer arbetstid är angelägna och att regeringens uppdrag till AMS utgör ett viktigt led i detta. Utskottet har också framhållit att minskad deltidsarbetslöshet är av betydelse för möjligheterna att nå målet om full sysselsättning.²⁰

2.2 Arbetsmarknadsstyrelsen har fört målen vidare till länsarbetsnämnder och arbetsförmedlingar

AMS har förmedlat och vidareutvecklat regeringens budskap om minskad deltidsarbetslöshet till länsarbetsnämnder och arbetsförmedlingar, genom bl.a. skrivelser till länsarbetsnämnder och information på AMV:s interna webbplats. AMS har presenterat uppgiften som ett särskilt uppdrag.²¹

Myndigheten operationaliserade regeringens inledande mål om halverad deltidsarbetslöshet inom vård- och omsorgssektorn genom att ange att antalet inskrivna personer, inom sex utpekade yrken²², i AMS sökande-

¹⁸ Se bl.a. budgetpropositionen för 2003, s. 21.

¹⁹ Regleringsbrevet för AMV 2000–2005.

²⁰ Bet. 2000/01:AU5, rskr. 2000/01:102. Bet. 2000/01:AU9, prot. 2000/01:92. Bet. 2003/04:AU1, rskr. 2003/04:70.

²¹ I bl.a. verksamhetsplaner för 2003–2005 och på AMV:s interna webbplats "Vis".

²² Sjuksköterska, undersköterska, sjukvårdsbiträde, vårdbiträde, skötare och vårdare omsorg.

kategori 21 ("deltidsarbetslösa") skulle halveras på ett år²³ samt att antalet i sökandekategori 22 ("timanställda") samtidigt skulle minska.

Liksom i sin rapportering till regeringen har AMS i sin verksamhetsstyrning betonat kategorin "deltidsarbetslösa" mer än de "timanställda". Exempelvis omfattar den del av resultatinformationen i "LEDA"²⁴ som är kopplad till mål och uppdrag enbart kategorin "deltidsarbetslösa". I AMS övriga styrdokument, liksom i rapporteringen till regeringen, framgår i vissa fall inte om termerna "deltidsarbetslösa" och "deltidsarbetslöshet" används övergripande och avser båda sökandekategorierna eller bara den ena.

Utifrån sitt uppdrag har AMS bl.a. uppmanat länsarbetsnämnderna och arbetsförmedlingarna att initiera samverkan med arbetsgivare och fackliga organisationer (år 2000), att erbjuda arbetsmarknadsutbildning enbart om arbetsgivaren gör ansträngningar att erbjuda sina deltidsarbetslösa anställda mer tid (år 2001) och att åstadkomma överenskommelser med arbetsgivare om gemensamma insatser. AMS har också utarbetat den s.k. Arena-modellen, som innebär att arbetsförmedling, arbetsgivare och facklig organisation tillsammans bl.a. samkör register över anställda och över deltidsarbetslösa i syfte att få en överblick av deltidsarbetslösheten hos enskilda arbetsgivare.

När det gäller service till deltidsarbetslösa har AMS, liksom regeringen, uppmanat till bl.a. förmedlingsaktiviteter, arbetsmarknadspolitiska program på deltid, arbetsmarknadsutbildning i utbyte mot ökad arbetstid, anvisningar och anställningsstöd.

Den styrning av service som har funnits har dock, enligt AMS, inte varit tillräcklig. I en PM från 2003²⁵ skrev man att "deltidsarbetslösa" och "timanställda" under lång tid hade varit och fortfarande var lågt prioriterade sökandegrupper, bl.a. på grund av att uppföljningen av handlingsplanerna inte omfattade dessa grupper och att AMS sökandeundersökning inte gav information om dem.

När det gäller ökad kontroll införde AMS år 2001 en intygsrutin (det s.k. deltidsintyget) inom vårdområdet. Rutinen innebär att deltidsarbetslösa ska lämna ett intyg från sin arbetsgivare om att önskad arbetstid inte kan erbjudas. Från och med år 2003 ska intygsrutinen, enligt AMS riktlinjer, användas för alla deltidsarbetslösa och timanställda på hela arbetsmarknaden.

²³ Från 30 000 i november 1999 till 15 000 i november 2000.

²⁴ Ledningsinformation om mål och resultat på AMV:s interna webbplats "Vis".

²⁵ 2003-10-29.

3 Deltidsarbetslöshetens utveckling under 2000-talet

Olika sätt att mäta deltidsarbetslösheten gör att AMS redovisar en kraftig minskning trots att SCB:s officiella statistik visar en svag ökning. Enligt SCB har deltidsarbetslösheten minskat för kvinnorna och ökat för männen. För personer med fast anställning har det ofrivilliga deltidsarbetet minskat och det frivilliga ökat. För visstidsanställda har utvecklingen varit den motsatta. De deltidsarbetslösa ungdomarna har blivit flera. Eftersom de deltidsarbetslösa i genomsnitt arbetar färre timmar har utbetalningarna av deltidsarbetslöshetsersättning ökat trots färre ersättningstagare.

3.1 Olika sätt att mäta och redovisa deltidsarbetslösheten

Både Statistiska centralbyrån (SCB) och AMS tar fram statistik över antalet deltidsarbetslösa. SCB ansvarar för den officiella arbetsmarknadsstatistiken. Underlaget för statistiken utgörs av arbetskraftsundersökningarna (AKU). Genom AKU tillhandahåller SCB den officiella statistiken över sysselsättning och arbetslöshet.

I AMS statistik, som registrerar de uppgifter AMV behöver för sitt uppdrag att ge service till de arbetssökande och utöva kontroll av ersättningsvillkoren, delas de deltidsarbetslösa in i två olika kategorier: "deltidsarbetslösa" (sökandekategori 21) som i princip består av deltidsarbetslösa med schemalagd arbetstid och "timanställda" (sökandekategori 22) som omfattar deltidsarbetslösa med arbete av tillfällig karaktär. AMS statistik omfattar endast de deltidsarbetslösa som är inskrivna vid arbetsförmedlingen och kan därför inte användas som ett mått på det totala antalet deltidsarbetslösa.

I den statistik som publiceras av AKU redovisas de som skulle vilja arbeta mera tid, men som inte kan på grund av arbetsmarknadsskäl. I denna grupp av "undersysselsatta" ingår även personer som redan arbetar heltid. För att få ett mått på deltidsarbetslösheten har SCB, på Riksrevisionens uppdrag, exkluderat de undersysselsatta som arbetar heltid. Detta mått på deltidsarbetslöshet är dock behäftat med vissa svagheter. I motsats till vad som gäller för AKU:s definition av helt arbetslösa ställs inga krav på att den deltidsarbetslöse aktivt ska söka arbete eller vara beredd att snabbt gå upp i tid. Detta innebär att AKU överskattar det verkliga antalet deltidsarbetslösa.

I nuläget är det inte möjligt att uppskatta storleken på denna överskattning, men genom de ändringar i AKU som genomförs under 2005 skapas förutsättningar för en mer rättvisande redovisning i framtiden. Dessutom bör man hålla i minnet att det finns personer bland de deltidsarbetslösa som önskar arbeta flera timmar men ändå inte är intresserade av heltidsarbete.

Jämfört med AMS statistik har AKU:s statistik fördelen att den täcker in alla deltidsarbetslösa oberoende av hur och var de söker mera arbete. Den påverkas heller inte av arbetsförmedlingens administrativa rutiner och kategoriseringar av de arbetsökande. Riksrevisionens analys av deltidsarbetslöshetens utveckling baseras därför där så varit möjligt på SCB:s statistik. Därutöver används AMS statistik för jämförelser och för kompletteringar till den officiella informationen.

3.2 Färre deltidsarbetslösa enligt AMS, flera enligt SCB

Enligt AMS statistik har antalet deltidsarbetslösa som är inskrivna på arbetsförmedlingen minskat från 202 000 till 165 000 (-18 %) under perioden 2000 till 2004, samtidigt som deltidsarbetslösheten enligt SCB:s AKU-undersökningar ökat från 203 000 till 206 000 (+1 %).

Enligt AKU har deltidsarbetslösa med fast anställning blivit 15 % färre samtidigt som de med tidsbegränsad anställning blivit 19 % flera. En majoritet av de deltidsarbetslösa saknar fast anställning. AMS statistik registrerar en minskning med 38 % för de "deltidsarbetslösa" och en ökning med 9 % för de "timanställda". Därmed har de "timanställda" kommit att bli betydligt fler än de "deltidsarbetslösa" (se tabeller i bilaga 3).

3.3 Många blir arbetslösa men ännu fler får arbete

Det totala flödet ut ur deltidsarbetslöshet är stort och har relativt sett ökat svagt under den studerade perioden. Enligt AMS statistik uppgick antalet personer som lämnade deltidsarbetslöshet därför att de fått nytt arbete eller bestämt sig för att fortsätta på sitt gamla²⁶, till drygt 100 000 personer år 2004. Detta motsvarar nästan 40 % av utflödet från deltidsarbetslöshet, en oförändrad andel jämfört med år 2000. Andelen som blivit helt arbetslösa har däremot ökat från drygt 20 % år 2000 till drygt 25 % år 2004. Trots denna ökning, som troligen kan förklaras av en generell ökning av arbetslösheten, har betydligt flera personer lämnat deltidsarbetslöshet av positiva

Det går inte att utläsa ur statistiken i vilken utsträckning detta innebär ökad arbetstid hos den gamla arbetsgivaren.²⁶

än av negativa skäl. I detta avseende utgör deltidsarbetslöshet snarare en väg in på arbetsmarknaden än en "återvändsgränd". Bland dem som lämnat av annan anledning än arbete eller arbetslöshet står "kontakt upphört" och annan utbildning än arbetsmarknadsutbildning för de största andelarna.

Samtidigt finns en relativt stor grupp deltidsarbetslösa som förblir inskrivna vid arbetsförmedlingen under långa perioder. Närmare en fjärdedel har varit inskrivna oavbrutet i mer än ett år. Särskilt stor tycks risken för inläsning vara för AMS kategori "deltidsarbetslösa" där var tredje varit inskriven i minst ett år och var tionde i minst två år. Många deltidsarbetslösa har också en lång historia som inskrivna vid arbetsförmedlingen även om deras tid som just deltidsarbetslösa inte är särskilt lång. Antalsmässigt har personer med långa inskrivningstider blivit betydligt färre sedan år 2000, men deras andel av samtliga deltidsarbetslösa har minskat endast svagt.

3.4 Minskad deltidsarbetslöshet för kvinnor med fast anställning och i "kvinnoyrken"

Samtidigt som deltidsarbetslösheten enligt AKU ökat relativt snabbt bland män har den minskat något för kvinnorna. Deltidsarbetslösa kvinnor med fast anställning har blivit 21 % färre och står för hela denna minskning. För alla andra grupper noteras ökning.

Inom de yrkesområden som visar klart minskad deltidsarbetslöshet har antalet personer som arbetar deltid minskat endast marginellt och i något fall t.o.m. ökat. Samtidigt som färre inom dessa yrken arbetar deltid ofrivilligt har således det frivilliga deltidsarbetandet ökat. Främst gäller detta inom kvinnodominerade yrken och då i första hand inom områden där den offentliga sektorn är dominerande arbetsgivare.

Sedan år 2000 har andelen deltidsarbetande på hela arbetsmarknaden ökat marginellt från 22,6 till 23,4 % av samtliga anställda. Samtidigt har andelen som arbetar deltid ofrivilligt utvecklats i motsatt riktning och minskat svagt från 24,1 till 23,2 % av de deltidsarbetande. Inom vården har såväl det frivilliga deltidsarbetet som antalet heltidsanställda ökat påtagligt.

Förändring av totala antalet anställda på hel- och deltid samt av antalet deltidsarbetslösa mellan 2000 och 2004 (AKU)

	Alla yrken	Vårdyrken	Barnomsorgen
Heltid	+0,7%	+12,5%	-5,8%
Deltid	+5,4%	-0,2%	-6,7%
Deltidsarbetslösa	+1,4%	-9,2%	-25,2%
TOTALT	+1,7%	+6,1%	-6,1%

3.5 Ökad deltidsarbetslöshet för andra grupper

Antalet deltidsarbetslösa ungdomar, enligt AKU, har ökat med drygt 30 % sedan år 2000. Ungdomarnas andel av de deltidsarbetslösa har därmed ökat kraftigt samtidigt som sysselsättningen minskat och arbetslösheten ökat. Trots detta registrerar AMS i stort sett samma utveckling för ungdomar som för andra grupper, och antalet deltidsarbetslösa ungdomar var år 2004, enligt AMS statistik, endast hälften så många som enligt AKU. I den mån de deltidsarbetslösa ungdomarna aktivt söker mera arbete gör de det således i hög grad utan att utnyttja arbetsförmedlingens tjänster. Detta kan troligen förklaras av att de ännu inte kvalificerat sig för arbetslöshetsersättning.

Utomnordiska invandrare visar, enligt SCB, ett mönster som delvis påminner om ungdomarnas situation. Deras deltidsarbetande har ökat och deltidsarbetslösheten ännu snabbare.

3.6 Flera deltidsarbetslösa har tidsbegränsad anställning och flera arbetar kort deltid

Sedan 2000 har de tidsbegränsade deltidsanställningarna ökat snabbt i förhållande till andra anställningsformer och arbetstider. Att deltidsarbetslösheten har utvecklats åt olika håll för fast anställda och tillfälligt anställda beror endast delvis på att antalet tillfälliga deltidsjobb blivit flera. Samtidigt som andelen ofrivilligt deltidsarbetande minskat från 18 till 15 % för de fast anställda så har den ökat från 39 till 41 % för dem med tidsbegränsade anställningar.

Deltidsarbetslösheten har ökat snabbt bland dem som arbetar kort deltid, dvs. mindre än 16 timmar per vecka. Dessa utgjorde 2004 32 % av alla deltidsarbetslösa med tidsbegränsade anställningar och 13 % av de deltidsarbetslösa med fasta anställningar. Motsvarande andelar år 2000 var 25 % respektive 10 %. De deltidsarbetslösa som har tidsbegränsade anställningar arbetar således typiskt sett färre timmar per vecka än de med fasta anställningar.

Statistiken tyder på att deltidsarbetslösa med kort deltid till stor del är ungdomar. De "timanställda" ungdomarna svarar för en stor andel av de ungdomar som finns inskrivna vid arbetsförmedlingen, men de ingår trots detta normalt inte i beskrivningar av ungdomsarbetslösheten.

3.7 Kortare deltid gör att utbetalningarna ökar trots att färre får ersättning

Sedan år 2000 har de samlade utbetalningarna av ersättning till de deltidsarbetslösa, enligt uppskattningar gjorda av Inspektionen för arbetslöshetsförsäkring (IAF), ökat från 7,2 till 8,3 miljarder trots att antalet ersättningsstagare samtidigt minskat. Huvudförklaringen till detta är att allt flera arbetar kortare deltid, vilket innebär att en genomsnittlig deltidsarbetslös uppbär ersättning för flera timmar per vecka än tidigare.

4 Iakttagelser

4.1 Flera heltidstjänster inom vården, men i övrigt märks inga förändringar i arbetsorganisationen

Har arbetsförmedlingens kontakter med arbetsgivarna lett till förändringar i arbetsorganisationen som tillåter flera att arbeta önskad tid?

Enligt regeringen och AMS krävs det förändringar i arbetsorganisationen om deltidarbetslösheten ska minska. Arbetsförmedlingen har dock svårt att påverka arbetsgivarna och kontakterna är få. Inom vård- och omsorgssektorn etablerades en samverkan mellan arbetsförmedlingen och arbetsgivarna som ledde till förändringar i arbetsorganisationen med minskad deltidarbetslöshet och en större andel heltidsanställningar. Detta gynnade främst de tillsvidareanställda. En förutsättning för samverkan var att arbetsgivarna hade ett eget intresse av att de anställda gick upp i tid eftersom det rådde brist på arbetskraft. Inom övriga områden har andelen heltidstjänster snarare minskat än ökat.

4.1.1 Regeringen anser att arbetsorganisationen kan behöva ändras

Regeringen har betonat att arbetsorganisationen på arbetsplatserna kan behöva förändras för att målet om minskad deltidarbetslöshet ska kunna uppnås. I rapporteringen till riksdagen har man redovisat erfarenheter från AMS som pekar på detta.²⁷ Man menar att utökad tid för enskilda individer inte leder till att deltidarbetslösheten i stort minskar, om inte arbetsorganisationen förändras. Arbetsplatserna fylls i stället på med nya deltidsanställda. Arbetsförmedlingen har därför uppmanats att samverka med andra myndigheter och med parterna på arbetsmarknaden för att åstadkomma organisatoriska lösningar som bättre tillgodoser de deltidarbetslösas önskemål om mera arbetstid. Sammantaget anser regeringen att en större andel av anställningarna bör avse heltid om deltidarbetslösheten ska kunna minskas.

²⁷ Budgetpropositionerna för 2002 och 2003.

4.1.2 *Begränsade kontakter med arbetsgivarna*

Enligt svaren på Riksrevisionens enkätundersökning²⁸ lägger drygt hälften av arbetsförmedlingens handläggare någon tid på arbetsgivarkontakter som rör deltidsarbetslösheten. Trots att många handläggare inte själva har arbetsgivarkontakter uppger de flesta att deras kontor har kontakter med arbetsgivare om frågor som rör "deltidsarbetslösa" och "timanställda". De flesta anser att dessa kontakter har förbättrats sedan år 2000. En stor del av arbetsförmedlingarnas arbetsgivarkontakter rörande deltidsarbetslösa äger rum inom ramen för olika tidsbegränsade Hela-projekt.

Arbetsförmedlingens kontakter med arbetsgivare rör oftast enskilda individer, exempelvis uppföljning av en sökandes deltidsintyg, eller registerkörningar över de anställda. Det är mindre vanligt med möten kring långsiktiga lösningar på deltidsproblematiken, t.ex. frågor om arbetsorganisation. Åtta procent av arbetsförmedlarna angav att sådana möten förekommer ofta.

Vidare inbegriper kontakterna oftast varken facket eller de deltidsarbetslösa själva. De leder sällan till skriftliga överenskommelser och deltidsintyget följs normalt inte upp med arbetsgivaren. Tre procent av arbetsförmedlarna uppger att det ofta förekommer att arbetsgivarkontakterna leder till ökad arbetstid för flera "deltidare". Lika få anger att kontakterna leder till fortsatt samarbete om arbetsorganisationen.

4.1.3 *Svårt att påverka arbetsgivarna*

Problemen med att komma till rätta med deltidsarbetslösheten har diskuterats med några av länsarbetsnämndernas deltidssamordnare²⁹. De har bl.a. pekat på att problemet är komplext, att det delvis handlar om invanda attityder och att det är en del av en arbetsmarknadssituation där arbetsgivare behöver en flexibel personalstyrka. Några hänvisar också till att bemanningen inom t.ex. kommuner och i handeln minskat så mycket att enbart heltidspersonal blir för dyrt. Flera av dem tar upp könsaspekten. De påpekar att det tycks kännas mer naturligt för en arbetsgivare att föreslå deltidsarbete för en kvinna än för en man.

Enligt arbetsförmedlarnas svar i enkätundersökningen har arbetsgivarna svårt att erbjuda sina anställda mer arbetstid eftersom de bedömer att behovet av arbetskraft är begränsat, att arbetsbelastningen varierar under dagen eller att arbetet är för tungt eller stressigt. Det förekommer också, enligt arbetsförmedlarnas enkätsvar, att arbetsgivarna uppger att de inte var

²⁸ Enkäten ställdes till chefer och handläggare (en per kontor) vid 112 arbetsförmedlingskontor. Den riktades till de handläggare som mest arbetar med deltidsarbetslösa och timanställda.

²⁹ Telefonintervjuer med företrädare för åtta länsarbetsnämnder har genomförts.

medvetna om att de anställda önskade arbeta mer tid. I det senare fallet finns stor risk att ersättningsreglerna missbrukats.

Flera arbetsförmedlare betonar, i svaren på enkätens öppna fråga, att arbetsförmedlingen har svårt att påverka arbetsgivarna. Möjligheten att anvisa deltidsarbetslösa, som inte får gå upp i tid, till arbeten hos andra arbetsgivare fungerar inte när det saknas arbeten att anvisa till.

En vanlig uppfattning hos arbetsförmedlarna är således, enligt enkäten, att de har mycket små möjligheter att påverka den situation som gett upphov till deltidsarbetslösheten. Detta eftersom man menar att det finns många fler arbetssökande än arbetstillfällen, eftersom reglerna för arbetslöshetsersättning på deltid i många fall ger såväl arbetsgivare som deltidsarbetslösa intresse av att fortsätta med "deltidsstämpling" och eftersom arbetsgivare ofta har rationella skäl till sin arbetsorganisation och därför inte är intresserade av att diskutera den med arbetsförmedlingen. Den situation som ger upphov till problemet med en stor deltidsarbetslöshet anses därför ligga utanför arbetsförmedlingens räckvidd.

Drygt 70 % av arbetsförmedlarna anser att påståendet att arbetsgivarna föredrar personal som fyllnadsmarkerar framför att erbjuda dem heltidsarbete stämmer åtminstone i viss mån.

Arbetsförmedlarnas svar antyder således att det föreligger en risk för att arbetsgivare frestas medverka till ett överutnyttjande av arbetslöshetsförsäringen. Däremot är det ingen av de svarande som tar upp kontrollfrågan som sådan eller möjligheterna att vidta åtgärder mot arbetsgivare som medverkar till att ersättningssystemet missbrukas.

4.1.4 *Samverkan med kommunerna har fungerat bäst – främst därför att de behövde rekrytera*

Satsningen på att under en mycket kort tid halvera deltidsarbetslösheten inom vård- och omsorgssektorn lyckades om man ser till antalet "deltidsarbetslösa" i AMS statistik, men inte om man ser till hela deltidsarbetslösheten inom vårdområdet.³⁰ Regeringen har, i budgetpropositioner, rapporterat om minskningen av antalet deltidsarbetslösa (enligt kategori 21) inom vårdområdet. De har exempelvis redovisat att "en halvering av deltidsarbetslösheten inom vård och omsorg uppnåddes i januari 2003".³¹ I rapporteringen

³⁰ Antalet "deltidsarbetslösa" inom vårdområdet minskade varje år mellan 2000 och 2004. Antalet "tjänstställda" inom samma område minskade t.o.m. år 2002, i lägre takt än antalet "deltidsarbetslösa". Från och med 2003 ökade antalet inskrivna i denna kategori. Enligt AKU minskade antalet deltidsarbetslösa inom vårdområdet med enbart 9 % mellan 2000 och 2004.

³¹ Budgetpropositionen för 2004.

har regeringen dock inte klargjort att denna minskning endast gäller "deltidsarbetslösa" (kategori 21).³²

När uppdraget att halvera deltidsarbetslösheten inom vård och omsorg var nytt tog länsarbetsnämnder och/ eller arbetsförmedlingar initiativ till kontakter med kommuner, och ibland även landsting. På vissa håll träffade arbetsförmedlingen överenskommelser med kommunen om färre deltids-tjänster, i andra kommuner startades projekt där samarbete med kommun och landsting eller Kommunalarbetareförbundet ingick. En del kommuner har utformat politiska mål eller visioner om att erbjuda mer heltid. En vanlig konkret insats inom kommunerna tycks vara att inrätta pooler med heltidsanställda som ska kallas till vikariat och tillfälliga inhopp.³³

Den samverkan som etablerades mellan arbetsförmedlingen och arbetsgivarna inom vårdsektorn, och som bidrog till det positiva resultatet, utgick från bristen på arbetskraft inom vårdrkerna och synen på de deltidsarbetslösa som en outnyttjad arbetskraftsresurs. Båda parter, arbetsförmedlingen och kommunerna, hade således incitament för samverkan. Den minskning av deltidsarbetslösheten som skedde inom vårdområdet bidrog till att lösa de kortsiktiga rekryteringsproblemen vad avser yrken utan krav på eftergymnasial utbildning.

Att arbetsgivaren upplever ett rekryteringsproblem och vill ha arbetsförmedlingens hjälp för att lösa detta är sannolikt en viktig förutsättning för en lyckad samverkan kring förändringar av arbetsorganisationen. Erfarenheterna från samverkan inom vård- och omsorgssektorn är ett exempel på detta.

Att arbetsgivarnas rekryteringssituation är betydelsefull för möjligheterna att nå målet om minskad deltidsarbetslöshet har också regeringen pekat på i sin resultatrapportering. I en budgetproposition förklarade regeringen minskningen av antalet deltidsarbetslösa (kategori 21) på följande sätt:

"En orsak till det goda resultatet är en ökad efterfrågan på arbetskraft i kombination med att arbetsförmedlingarna arbetat mer intensivt med de deltidsarbetslösa i samverkan med arbetsgivare och fackliga organisationer. En annan viktig orsak är en ökande medvetenhet hos framför allt de kommunala arbetsgivarna om behovet av att se över arbetsorganisationerna så att ofrivillig deltidsarbetslöshet kan undvikas".³⁴

Under de senaste åren har dock arbetslösheten ökat och bristen på arbetskraft i stort sett upphört för stora grupper som undersköterskor och

³² I budgetpropositionerna redovisas bl.a. tabeller över minskningen av antalet "deltidsarbetslösa" (kategori 21) årligen från 1997, men ingen motsvarande tabell över antalet "tjänstställda" (kategori 22).

³³ Enligt Hela-projektet, AMS rapportering till regeringen, intervjuer med företrädare för länsarbetsnämnderna och Riksrevisionens enkätundersökning.

³⁴ Budgetpropositionen för 2003.

vårdbiträden.³⁵ Samverkan mellan arbetsförmedlingen och kommuner med fokus på deltidsarbetslösa anses också ha minskat de senaste åren, bl.a. till förmån för andra prioriterade grupper som t.ex. arbetslösa ungdomar och långtidsarbetslösa.³⁶

Alltjämt har dock arbetsförmedlingen betydligt tätare kontakter med kommunala än med privata arbetsgivare. Särskilt gäller detta i de 22 kommuner som tillämpar den s.k. Arena-modellen³⁷. I enkätundersökningen anger 37 % av de svarande att arbetsförmedlingen ofta har kontakter med kommuner som arbetsgivare, jämfört med endast 8 % med andra arbetsgivare.

En annan förklaring som har framförts till att arbetsförmedlingarna upplever det som lättare att påverka kommuner och landsting än privata arbetsgivare är att de offentliga arbetsgivarna är medvetna om problemen och känner ett samhällsansvar för att de ska lösas.³⁸

4.1.5 *Flera heltidsanställningar inom vården men ingen generell ökning*

Regeringen har, i sin redovisning till riksdagen, redovisat deltidstjänsternas minskade andel inom vården. Regeringen skrev att "en effekt (av minskningen av deltidsarbetslösa, kategori 21) har varit ett minskat antal deltidstjänster inom vård och omsorg".³⁹ Utvecklingen mot mera heltid inom vårddyrkena bekräftas delvis av SCB som noterar ett ökat antal heltidsanställda och oförändrat antal deltidstjänstgörande.

Flera av Hela-projektets program (där arbetsförmedlingen medverkar) har lett till ökad arbetstid för många individer, framför allt inom kommunala verksamheter, genom ändrad schemaläggning av arbetet. Om dessa effekter blir bestående efter att programmen avslutats är dock osäkert (en oberoende utvärdering av Hela-projektet kommer att genomföras av Växjö universitet och presenteras i september 2006).

Någon allmän ökning av heltidsanställningarna har dock inte ägt rum hittills under 2000-talet. De deltidstjänstgörande svarar för större delen av den sysselsättningsökning som ägt rum sedan år 2000.

Inte heller anmälan av lediga platser till arbetsförmedlingen indikerar något skifte från deltid till heltid. Tvärtom har minskningen för heltidsplatser

³⁵ Sedan början av 2000-talet har bristen på arbetskraft i stort sett upphört för vårdpersonal utan formell utbildning. AMS s.k. bristindex som två gånger per år tas fram för drygt 100 olika yrken illustrerar hur bristen på arbetskraft i stort sett upphört för framför allt vårdbiträden och undersköterskor.

³⁶ Enligt intervjuer med företrädare för länsarbetsnämnder och svar på enkätens öppna fråga.

³⁷ Arena-modellen innebär att arbetsförmedling, arbetsgivare och facklig organisation tillsammans bl.a. samkör register över anställda och över deltidsarbetslösa i syfte att få en överblick av deltidsarbetslösheten hos enskilda arbetsgivare.

³⁸ Detta har framförts av några av de intervjuade deltidssamordnarna på länsarbetsnämnderna.

³⁹ Budgetpropositionen för 2005.

varit ännu kraftigare än för deltidsplatser. Även om platsstatistiken är något svårtolkad⁴⁰ så förefaller nyanställningar på deltid relativt sett ha blivit flera inom yrkesområden där deltidsarbete tidigare inte var vanligt förekommande.

4.1.6 Lösningar framför allt för dem som har varaktig anställning

Under granskningen har framkommit att det där individuella lösningar har åstadkommit i första hand har rört sig om lösningar för personal med fast anställning eller åtminstone fast arbetsschema. Diskussionerna om ändrad arbetsorganisation har i hög grad handlat om denna grupp. Sålunda har de förändringar av arbetsorganisationen som ägt rum inom vårdsektorn främst inriktats på de tillsvidareanställda som i högre grad erbjudits önskad arbetstid⁴¹. Ett av de motiv som anförs för ansträngningarna att påverka arbetsorganisationen är att det kan bidra till att få ned kostnaderna för vikarier och timanställda.⁴²

Tänkbara förklaringar till att arbetsförmedlingen och dess samverkanspartner inte prioriterat de tillfälligt anställda i dessa avseenden kan vara att det rör sig om en mycket rörlig sökandegrupp som "är svår att få grepp om" och att det kan vara svårt att ta upp diskussioner med arbetsgivaren om omfattningen av en anställning som snart ska ta slut. Att de operativa verksamhetsmålen i AMS styrsystem inriktas enbart på de deltidsarbetslösa (sökandekategori 21) som har en fastare anknytning till arbetsmarknaden kan också ha bidragit.

Flera arbetsförmedlare har i enkätens öppna fråga beskrivit det som kommuniserande kärn där en lösning för en fast anställd leder till att man i stället får flera timanställda. Några av länsarbetsnämndernas deltidsamordnare ifrågasatte om AMS sökandekategori "timanställda" över huvud taget behövs och menade att personerna i denna kategori borde betraktas som arbetslösa och behandlas på samma sätt som de arbetslösa. Riksrevisionen har inte funnit några belägg för att timanställningarna skulle öka mest där antalet fast anställda deltidsarbetslösa minskat snabbast. Det är endast inom vården som övergångarna från deltid till heltid varit omfattande, och där har de sammanfallit med en ökning av antalet anställda. En viss ökning förefaller dock ha skett av antalet tillfälligt anställda deltidsarbetare även inom vården⁴³. Därmed har kommunerna kunnat bibehålla önskad flexibilitet trots ett större långsiktigt åtagande gentemot den fast anställda personalen.

⁴⁰ Det går inte alltid att avgöra om ett ledigt arbete är på hel- eller deltid.

⁴¹ AMS, PM 01-10-30.

⁴² AMS verksamhetsberättelse 2004, s. 17.

⁴³ Antalet kvarstående timanställda inom vårdområdet var enligt AMS arbetssökandestatistik högre år 2004 än år 2000.

4.1.7 *Insatserna saknar koppling till jämställdhetsmålet*

Ett av AMV:s mål är att bidra till ökad jämställdhet och minskad könsuppdelning på arbetsmarknaden. Av regeringens och AMS styrning och rapportering om satsningen på minskad deltidsarbetslöshet framgår inte hur insatser mot deltidsarbetslösheten förhåller sig till insatser mot könsuppdelningen på arbetsmarknaden och för ökad jämställdhet. På en övergripande nivå framgår visserligen att deltidsarbetslöshet till största delen rör kvinnor och att problematiken därmed är relaterad till jämställdhetsproblematiken. Men dessa två problem behandlas mestadels var för sig, och det saknas resonemang om hur de påverkar varandra, åtminstone när det gäller den verksamhet som enbart rör AMV. I Hela-projektet, däremot, är jämställdhetsperspektivet mer integrerat i problematiken om deltidsarbetslöshet.⁴⁴

De ansträngningar som gjorts för att komma till rätta med deltidsarbetslösheten har riktats mot branscher och yrkesområden där flertalet anställda är kvinnor. Fokus har varit på att finna lösningar för enskilda individer hos deras vanliga arbetsgivare och resultaten av enkäterna till arbetsförmedlare och deltidsarbetslösa tyder, liksom tillgänglig statistik, på att försöken att finna lösningar på annat håll varit begränsade.

4.2 **Tveksamt om servicen till de deltidsarbetslösa blivit bättre**

Har arbetsförmedlingens service till de deltidsarbetslösa förbättrats i enlighet med de intentioner (om minskat ofrivilligt deltidsarbete) som lagts fast av riksdag och regering?

AMS, länsarbetsnämnderna och många arbetsförmedlingar har infört nya arbetssätt för att minska deltidsarbetslösheten. Resultatmål har satts upp för en av AMS två kategorier för ofrivilligt deltidsarbetande – de ”deltidsarbetslösa”. Därmed riskerar den andra kategorin – ”timanställda” – att hamna i skymundan. Enligt en majoritet av arbetsförmedlarna har insatserna mot deltidsarbetslösheten förbättrats, men de helt arbetslösa prioriteras fortfarande högst. De deltidsarbetslösa har dock få kontakter med arbetsförmedlingen, sökaktiviteten är låg och platsanvisningarna få. Det finns inga synliga samband mellan arbetsförmedlingens uppfattning om förbättrad service och resultaten i form av minskat antal deltidsarbetslösa.

⁴⁴ I riktlinjerna för Hela-projektet skriver regeringen att problemet med deltidsarbetslöshet ”inte är könsneutralt vilket innebär att jämställdhetsaspekten bör få en hög prioritet”. Jämställdhetsombudsmannen (JämO) är en av fem medverkande myndigheter i projektet.

4.2.1 *Nya arbetssätt har introducerats*

Under den period granskningen avser har AMS genomfört flera förändringar av organisatorisk art med anledning av deltidssatsningen. En grupp inom AMS verksamhetsstab har fått ett särskilt ansvar för att utveckla och samordna insatserna mot deltidslösheten, partssammansatta grupper tillsattes och partssamverkan har fortsatt inom ramen för Hela-projektet, kontaktpersoner för deltidssatsningen har utsetts vid samtliga länsarbetsnämnder. AMS har också hållit ett antal regionala konferenser för erfarenhetsutbyte och information.

Nya sätt att arbeta med de deltidslösa har introducerats på arbetsförmedlingen. Upprättande av handlingsplaner är obligatoriskt även för deltidslösa. En särskild intygsrutin (det s.k. deltidssintyget) har införts. Var sjätte månad ska ett särskilt underlag för prövning av ersättningsrätten överlämnas till arbetslöshetskassan. Ungefär vart tredje arbetsförmedlingskontor har organiserats om så att specialiserade handläggare ansvarar för servicen till de deltidslösa. Riktade aktiviteter som "deltidshus" och "deltidsdagar" har även genomförts på flera håll.

Regeringen har rapporterat till riksdagen om sina uppdrag till AMV och om planerade och genomförda insatser. I budgetpropositionen för 2002 rapporterade regeringen exempelvis att det "för närvarande görs omfattande insatser för att minska deltidslösheten". Vidare redovisade regeringen bl.a. att AMS hade infört en intygsrutin, att villkoren för arbetsmarknadsutbildning inom vård och omsorg hade skärpts och att partssamverkan hade initierats inom handel/hotell- och restaurangbranschen.

Målet/uppdraget att begränsa deltidslösheten har av AMS tolkats så att det främst omfattar sökandekategorin "deltidslösa" och inte samtliga deltidslösa inklusive "timanställda". Resultatmål har definieras enbart för denna grupp och uppföljningar inriktas huvudsakligen på de "deltidslösa". Samma gäller i hög grad för kontakterna med arbetsgivarna, och när individuella lösningar nås som innebär att en deltidslös kan gå upp till önskad arbetstid handlar det vanligen om fast anställd personal. Trots detta har de timanställda tätare kontakter med arbetsförmedlingen, är något mera aktiva i sitt arbetssökande och något mer prioriterade (enligt arbetsförmedlarnas enkätsvar). Detta förklaras troligen av att deras situation i många avseenden liknar de helt arbetslösa och att servicenivån i första hand bestäms av arbetsförmedlarnas bedömning av de arbetssökandes behov. Allmänt sett förefaller dock servicenivån ändå låg jämfört med de helt arbetslösa.

Riksrevisionen ser det som problematiskt att de "timanställda", som utgör en av de mest utsatta sökandegrupperna, riskerar att falla utanför planeringen såväl av insatserna mot arbetslösheten som mot deltidslösheten.

lösheten. Speciellt problematiskt förefaller detta vara med tanke på att många "timanställda" är ungdomar.

4.2.2 Helt arbetslösa ges högre prioritet än deltidsarbetslösa

Enligt svaren i enkäten till arbetsförmedlingen prioriteras "deltidsarbetslösa" och "timanställda" lägre än helt arbetslösa sökande vid en stor del av arbetsförmedlingskontoren. De som uppbär a-kassa likställs oftare än de utan a-kassa med helt arbetslösa. Arbetsförmedlare vid kontor som har handläggare med särskilt ansvar för deltidsarbetslösa sökande uppger i högre grad än andra att deltidsarbetslösa prioriteras lika mycket som helt arbetslösa. Indelningen av de deltidsarbetslösa i kategorierna "deltidsarbetslösa" och "timanställda" säger således ingenting om de olika gruppernas behov av service.

Hur prioriterar ditt arbetsförmedlingskontor deltidsarbetslösa och timanställda jämfört med helt arbetslösa sökande? (af-enkäten, enkätfråga 2)

	Mer eller lika mycket	Mindre	Totalt
Timanställda med a-kassa	72 %	27 %	100 %
Deltidsarbetslösa med a-kassa	60 %	39 %	100 %
Timanställda utan a-kassa	50 %	49 %	100 %
Deltidsarbetslösa utan a-kassa	40 %	59 %	100 %

Drygt hälften av de arbetsförmedlare som besvarat Riksrevisionens enkät instämmer, åtminstone i viss mån, i att deltidsarbetslösa och timanställda bör ges mera prioritet. Samtidigt anser en lika stor andel att dessa sökandegrupper får i stort sett samma service som helt arbetslösa. De flesta anser vidare att satsningar på de deltidsarbetslösa inte sker på andra arbetslösas bekostnad även om några arbetsförmedlingar uppger att de inte kan fortsätta med extrasatsningar på deltidsarbetslösa eftersom resurserna måste fördelas på många prioriterade sökandegrupper. De anser att en fortsatt ökad uppmärksamhet på deltidsarbetslösheten riskerar att försämra insatserna gentemot andra sökandegrupper eftersom den tar så mycket tid att det går ut över andra viktiga arbetsuppgifter⁴⁵. Särskilt deltidsintyget, och uppföljning av det var sjätte månad, ses som krävande.

Om arbetsförmedlarna skulle tvingas välja mellan att ge service till en deltidsarbetslös eller en helt arbetslös skulle de flesta, enligt enkäten, prioritera den helt arbetslösa. De flesta svarande ser deltidsarbete mer som en positiv väg in på arbetsmarknaden än som en återvändsgränd. Denna bild

⁴⁵ Enligt svaren på den öppna frågan.

bekräftas delvis av att de som går från deltidsarbetslöshet till önskad arbetstid är nästan dubbelt så många som de som går från deltidsarbetslöshet till arbetslöshet (se kapitel 3).

Flera av de intervjuade företrädarna för länsarbetsnämnderna anser att satsningen på att minska antalet deltidsarbetslösa har lyft fram frågan och lett till vissa insatser, men anser att frågan är ganska lågt prioriterad i dagsläget. Heltidsarbetslösa prioriteras mer, särskilt långtidsarbetslösa och ungdomar. Några av de intervjuade på länsarbetsnämnderna anser att det tidigare målet att halvera deltidsarbetslösheten inom vård och omsorg var tydligare och därför ledde till mer aktivitet.

4.2.3 *Arbetsförmedlarna upplever att insatserna förbättrats*

På de flesta kontoren upplever såväl chefer som handläggare att förmedlingens insatser mot deltidsarbetslösheten har förbättrats sedan år 2000. Omkring två tredjedelar anser att insatserna för de sökande har förbättrats. Lika många anser att kontakterna med dem har blivit tätare. Ännu fler, omkring tre fjärdedelar, anser att kontakterna med arbetsgivare angående deltidsarbetslösa har förbättrats. Svarande från kontor med specialiserade handläggare anser oftare än andra att förbättringar har skett sedan år 2000. De specialiserade kontoren uppger också att de lägger mer tid på de deltidsarbetslösa, mer tid på arbetsgivarkontakter för dessa och är mer aktiva med deltidsintyget.

Av de insatser Riksrevisionen frågade om i enkäten är handlingsplan den som enligt enkätsvaren förekommer i störst omfattning. Ganska vanligt är också att ge anvisningar till arbeten med mer arbetstid, att informera de deltidsarbetslösa om arbetsmarknaden på andra orter och att erbjuda samtal i anslutning till inskrivningen. Däremot är anvisning till arbetsmarknadspolitiskt program relativt ovanligt.

Enkätfråga: Vilka insatser erbjuder du/ni de deltidsarbetslösa och timanställda?⁴⁶

	Alltid eller ofta	Ibland eller sällan	Aldrig	Totalt
Jag/vi kommer överens med den sökande om en handlingsplan inom 3 månader fr inskrivningen	96 %	3 %	1 %	100 %
Jag/vi ger den sökande deltidsintyget som han/hon och arbetsgivaren ska fylla i ⁴⁷	92 %	8 %	0 %	100 %
Jag/vi ger anvisningar till arbeten med mer arbetstid	69 %	31 %	0 %	100 %
Jag/vi informerar den sökande om arbetsmarknaden på andra orter	67 %	32 %	1 %	100 %
Jag/vi erbjuder samtal inom 3 veckor från inskrivningen	66 %	29 %	5 %	100 %
Jag/vi ordnar gruppmöten med information om intyg, regler etc.	36 %	39 %	25 %	100 %
Jag/vi anvisar/erbjuder anställningsstöd för utökad arbetstid	12 %	80 %	8 %	100 %
Jag/vi anvisar/erbjuder praktikplats	5 %	84 %	11 %	100 %
Jag/vi anvisar/erbjuder plats inom aktivitetsgarantin	4 %	70 %	26 %	100 %
Jag/vi samarbetar med andra af-kontor om den sökande	4 %	76 %	21 %	100 %
Jag/vi anvisar/erbjuder plats på arbetsmarknadsutbildning	3 %	88 %	9 %	100 %

4.2.4 De flesta har en handlingsplan

Av de svarande arbetsförmedlarna uppgav 96 % att arbetsförmedlingen alltid eller ofta kommer överens med den sökande om en handlingsplan inom tre månader. Handlingsplanen i sig är ingen "insats" utan bör snarare ses som ett underlag eller t.o.m. en förutsättning för en väl fungerande service. Praktiskt taget alla arbetsförmedlare som svarade på enkäten anser också att handlingsplanerna är ett bra stöd i arbetet med de deltidsarbetslösa.

Enligt AMS arbetssökandeundersökningar hade drygt 80 % av samtliga sökande inskrivna vid arbetsförmedlingen i minst tre månader en individuell handlingsplan år 2004. År 2000 låg motsvarande andel på endast 29 %, men efter att dessa handlingsplaner blev obligatoriska i februari 2001 ökade andelen snabbt. Med 85 procent för de "timanställda" och 82 % för de "del-

⁴⁶ De olika insatserna är här sorterade efter hur vanliga de är. I enkäten var de i en annan ordning.

⁴⁷ Detta var en separat fråga i enkäten.

tidsarbetslösa” ligger de deltidsarbetslösa här väl i nivå med de helt arbetslösa 84 %. Ökningen sedan år 2000 har sannolikt varit ännu snabbare för deltidsarbetslösa än för övriga grupper. Däremot är de deltidsarbetslösa i något högre utsträckning missnöjda med sina handlingsplaner.

4.2.5 Glesa kontakter, låg sökaktivitet och få insatser

I enkäten till arbetsförmedlarna frågades om hur ofta olika sorts kontakter normalt förekommer mellan arbetsförmedlingen och de deltidsarbetslösa. Telefonkontakt uppgavs vara det vanligaste, därefter följde kontakt genom brev eller mejl och sist kom personliga besök som normalt äger rum var sjätte månad.

Motsvarande fråga ställdes även i AMS s.k. sökandeundersökning som på Riksrevisionens uppdrag utökats med ett statistiskt urval av ”deltidsarbetslösa” och ”timanställda”. Dessa uppmanades att redovisa vilka kontakter de haft med arbetsförmedlingen under den senaste månaden. Enligt de sökande var personliga besök den vanligaste kontaktformen. Här kan skillnaden jämfört med arbetsförmedlarnas svar bero på att de sökande räknar alla sina besök på arbetsförmedlingen oavsett om han/hon träffade sin handläggare eller inte. Handläggaren däremot syftar troligen enbart på sina egna kontakter med den sökande.

Antal kontakter med af den senaste månaden (sökandeundersökningen, kv. 1 2005)

Sökandekategori	Besök	Telefon	E-post
11 Arbetslösa	1,7	1,1	0,3
21 Deltidsarbetslösa	0,5	0,4	0,1
22 Timanställda	0,7	0,5	0,2

Även om de deltidsarbetslösas kontakter med arbetsförmedlingen har ökat, i enlighet med vad förmedlarna anger i enkätundersökningen, ligger de i alla händelser på en mycket låg nivå även jämfört med de helt arbetslösas.

Även när det gäller det egna arbetssökandet är de deltidsarbetslösa betydligt mindre aktiva än de helt arbetslösa. En majoritet av de deltidsarbetslösa anger att de inte sökte ett enda arbete den senaste månaden.

Hur många jobb har du sökt den senaste månaden?
(sökandeundersökningen, procent, kv. 1 2005)

	0 jobb	1 jobb	2–5 jobb	6–10 jobb	10 <
11 Arbetslösa	29	6	33	15	17
21 Deltidsarb.lösa	63	7	21	3	5
22 Timanställda	46	12	27	7	8

Arbetsförmedlingens viktigaste enskilda insats för att hjälpa en arbetsökande att hitta ett lämpligt arbete är att ge en platsanvisning. Trots att svaren i enkäten till arbetsförmedlarna antyder att förmedlarna ofta ger anvisningar till arbeten med mer arbetstid (69% av förmedlarna anger att de ofta eller alltid ger sådana anvisningar) visar AMS statistik att anvisningarna per deltidsarbetslös sökande minskat något jämfört med år 2001.

Antal platsanvisningar per arbetssökande (AMS)

År	11 Arbetslösa		21 Deltidsarbetslösa		22 Timanställda	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
2001	2,6	2,1	0,8	0,9	1,5	1,3
2002	2,5	2,3	0,8	0,8	1,4	1,2
2003	3,1	2,9	0,9	1,0	1,6	1,5
2004	2,5	2,4	0,7	0,8	1,3	1,2

För att stärka de deltidsarbetslösa i deras arbetssökande ska arbetsförmedlingen om så behövs bereda dem plats i något av de arbetsmarknadspolitiska programmen. Det har varit upp till varje länsarbetsnämnd och arbetsförmedling att anpassa ordinarie program till de deltidsarbetslösas behov och förutsättningar. Vissa program riktas enbart till personer som är helt arbetslösa, men i övrigt finns det inga formella hinder mot att utnyttja programmen på deltid även om det naturligtvis kan innebära praktiska problem.

Under såväl 2000 som 2004 gick (enligt AMS verksamhetsstatistik) knappt 1 000 personer per månad, eller 4 % av dem som lämnade deltidsarbetslöshet, till ett arbetsmarknadspolitiskt program (exklusive arbetsmarknadsutbildning). De "timanställda" anvisades till program betydligt oftare än de "deltidsarbetslösa".

Mellan samma år nästan halverades övergångarna till arbetsmarknadsutbildning från 907 till 478 personer per månad. Minskningen i utflödet till annan utbildning var lika kraftig.

4.2.6 *Inget tydligt samband mellan resultat och arbetsförmedlingens angivna arbetssätt och organisation*

Riksrevisionen har undersökt om det finns något samband mellan förändringar i arbetsförmedlingarnas arbetssätt enligt enkätsvaren och resultaten i form av förändringar i antalet kvarstående deltidsarbetslösa (per län)⁴⁸. Några genomgående samband kunde inte påvisas.

⁴⁸ Metoden förklaras i bilaga 2. En tabell över resultat per län finns i bilaga 3 (tabell 1).

I enkäten fanns bl.a. följande frågor:

- Anser du att insatserna vid ditt kontor för de deltidsarbetslösa och timanställda har förbättrats sedan 2000?
- Anser du att kontakterna med de deltidsarbetslösa och timanställda har blivit tätare vid ditt kontor sedan 2000?
- Anser du att kontakterna vid ditt kontor med arbetsgivare angående deltidsarbetslösa och timanställda har förbättrats sedan 2000?
- Hur har ditt arbetsförmedlingskontor organiserat arbetet med deltidsarbetslösa och timanställda?

Länen jämfördes med varandra vad avser arbetsförmedlarnas svar på ovanstående frågor. De län där ovanligt många kontor svarade att arbets-sättet inte förändrats har en svag övervikt åt sämre resultat vad avser minskningen av antalet deltidsarbetslösa. De län där ovanligt många har svarat att insatserna och kontakterna har förbättrats har dock ingen övervikt åt goda resultat. Inga samband syns heller mellan resultat och svaren på frågan om organisation.

4.3 Risk för överutnyttjande av ersättningen trots enhetligare arbetsrutiner

Har effektiva åtgärder vidtagits för att förbättra arbetsförmedlingens kontroll av deltidsarbetslöshetsersättningen?

Risken att ersättningssystemet överutnyttjas av de deltidsarbetslösa bedöms vara hög. Ökade insatser från arbetsförmedlingen – deltidsintyget, handlingsplaner och ökad benägenhet att underrätta a-kassan – har lett till ökad medvetenhet om villkoren för ersättning. Men arbetsförmedlingens kontroll är fortfarande svag jämfört med dess insatser avseende helt arbetslösa.

4.3.1 Samma ersättningsregler som för helt arbetslösa

Vikten av att tydliggöra arbetslöshetsförsäkringens karaktär av omställningsförsäkring och tillämpa regelverken mera enhetligt har betonats i ett flertal uttalanden i regleringsbrev och propositioner och från IAF och AMS. Eftersom regelverket, förutom vissa särregler, är detsamma för deltidsarbetslösa som för helt arbetslösa ska reglerna tillämpas på samma sätt för båda grupperna.

Arbetsförmedlingens kontroll av att de deltidsarbetslösa uppfyller ersättningsvillkoren är liksom för övriga sökande kopplad till anvisningar till plats-er och program, upprättande av handlingsplaner och hur aktiv den deltidsarbetslöse är i sitt arbetssökande. Därtill kommer deltidsintyget som infördes för vissa yrkesgrupper 2001 och ska användas för alla deltidsarbetslösa fr.o.m. 2003. Vidare ska arbetsförmedlingen var sjätte månad lämna ett särskilt underlag för prövning av ersättningsrätten till den deltidsarbetslöses a-kassa.

Ersättningsrätten kan enligt reglerna ifrågasättas om den sökande avvisar anvisning till lämpligt arbete, avvisar anvisning till lämpligt arbetsmarknadspolitiskt program, inte medverkar till upprättande av en handlingsplan, eller av annan orsak. "Annan orsak" innebär att den sökande inte står till arbetsmarknadens förfogande eller inte är aktivt arbetssökande. Totalt sett dominerar dock orsakskoden annan orsak som också uppvisar den snabbaste ökningen under det senaste året. Därefter följer avvisande av anvisning (fr.o.m. 2005 delas denna orsakskod i "avvisar erbjudande om lämpligt arbete" och "har inte sökt anvisat arbete"). Övriga skäl till ifrågasättande åberopas relativt sällan.

4.3.2 *Arbetsförmedlingen ser en risk för överutnyttjande av ersättningssystemet*

Enligt enkäten till arbetsförmedlarna anser drygt 60 % att påståendet "de flesta deltidsarbetslösa/timanställda vill hellre fortsätta fyllnadsmarkera än att börja heltidsarbete" stämmer åtminstone i viss mån. Ännu flera, nära 70 %, instämmer i viss mån eller helt i att dessa sökandegrupper "kommer till Af för att fyllnadsmarkera och är inte intresserade av annan service". Lika många anser också att det stämmer, åtminstone i viss mån, att arbetsgivarna föredrar personal som fyllnadsmarkerar framför att erbjuda dem heltidsarbete. Enligt vad som framförts av flera arbetsförmedlare i enkätens öppna fråga och i några fall även av länsarbetsnämndernas deltidssamordnare innebär detta att anställda och arbetsgivare kan ha ett gemensamt intresse av möjligheten till fyllnadsmarkering.

Sammantaget innebär de farhågor som arbetsförmedlarna ger uttryck för i enkäten att de bedömer risken för överutnyttjande av deltidsarbetslöshetsersättningen som relativt hög.

4.3.3 *Ökad medvetenhet om ersättningsvillkoren, men brister kvarstår i kontrollen*

År 2004 lämnades underrättelser om ifrågasatt ersättningsrätt för 1 524 deltidsarbetslösa. Detta motsvarade 9 meddelanden per 1 000 deltids-

arbetslösa, att jämföra med 20 meddelanden per 1 000 helt arbetslösa⁴⁹. Under år 2005 har underrättelserna ökat kraftigt jämfört med 2004, om än från mycket låga nivåer, för såväl de helt arbetslösa som för de deltidsarbetslösa.

Enligt svaren i enkäten till arbetsförmedlarna underrättar de arbetslöshetskassan om ifrågasatt ersättning i första hand om den deltidsarbetslöse inte accepterar anvisning till ett arbetsmarknadspolitiskt program (66 % underrättar alltid när det inträffar), om han/hon inte medverkar till upprättande av en handlingsplan (65 %), och om han/hon inte accepterar en platsanvisning (60 %).

Det är dock mindre än hälften av handläggarna som uppger att de *alltid* ber deltidsarbetslösa som uppstår arbetslöshetsersättning att redovisa vilka arbeten de sökt. Därutöver uppgav en knapp tredjedel att de *ofta* bad om sådana redovisningar. Betydligt färre, drygt 7 %, anger att de alltid kontrollerar med arbetsgivarna att de deltidsarbetslösa verkligen har sökt de redovisade arbetena. Detta avser samtliga arbeten oavsett om det gjorts en platsanvisning eller inte. Från och med år 2005 är kontrollen med arbetsgivarna obligatorisk i de fall en platsanvisning gjorts.

Ersättningsrätten ifrågasätts, enligt enkäten, även då den deltidsarbetslöse inte lämnar deltidsintyget till arbetsgivaren (49 % underrättar alltid när det inträffar). Nästan alla arbetsförmedlarna uppger att de alltid eller ofta ger deltidsintyget till de sökande. Två tredjedelar följer dessutom alltid eller ofta upp intyget med den sökande. Mindre vanligt är det dock att följa upp intyget med arbetsgivaren (27 % gör det alltid eller ofta). Den sökandeundersökning bland deltidsarbetslösa som AMS gjort på Riksrevisionens uppdrag ger dock en mindre positiv bild av hanteringen av deltidsintyget. En majoritet (56 %) av de deltidsarbetslösa anger att de inte känner till deltidsintyget över huvud taget och därmed naturligtvis inte heller skrivit under det eller lämnat det till arbetsgivaren. Särskilt okänt är deltidsintyget bland de "timanställda" (69 %). Riksrevisionen anser att arbetsförmedlingens relativt låga benägenhet att ifrågasätta ersättningen för dem som inte överlämnar deltidsintyget till arbetsgivaren och de deltidsarbetslösas dåliga kännedom om intyget är anmärkningsvärd. Det rör sig om en enligt regelverken obligatorisk kontrollåtgärd som ska tillämpas för samtliga ersättningsberättigade.

Av de handläggare som har erfarenhet av att en sökande inte kommit på ett tidsbokat återbesök uppger nästan hälften att de underrättar a-kassan i samtliga fall. Däremot är man betydligt toleranter mot sökande som inte redovisar vad de gjort för att få ett arbete med mer arbetstid (28 % underrättar alltid när det inträffar) eller som efter 100 dagar inte söker jobb utanför hemorten (17 %) eller inom andra yrkesområden (11 %).

⁴⁹ IAF, Kvartalsrapport 1 2005, s. 15.

Enligt Riksrevisionens bedömning har risken för överutnyttjande av deltidsarbetslöshetsersättningen minskat främst tack vare arbetsförmedlingens användning av deltidsintyget, upprättandet av handlingsplaner och en ökad benägenhet att underrätta a-kassan om den deltidsarbetslöse inte anses uppfylla ersättningsvillkoren.

Framför allt de deltidsarbetslösas mycket låga sökintensitet och arbetsförmedlarnas bedömning att risken för missbruk är hög gör dock att det, enligt Riksrevisionen, finns skäl att ifrågasätta det rimliga i att det relativt sett inte ens görs hälften så många underrättelser till a-kassan för de deltidsarbetslösa som för de helt arbetslösa. Det låga antalet platsanvisningar, få anvisningar till arbetsmarknadspolitiska program, få kontakter mellan de deltidsarbetslösa och arbetsförmedlingen samt förhållandevis låga krav på att de deltidsarbetslösa ska söka arbete utanför hemorten och inom andra yrkesområden tyder också på att det finns behov att ytterligare förbättra kontrollen. Därtill kommer att deltidsintyget inte används i avsedd utsträckning och att det är tveksamt om underlag för prövning av ersättningsrätten lämnas till arbetslöshetskassan var sjätte månad i enlighet med förordningen om arbetslöshetsförsäkring.

5 Slutsatser

Riksrevisionen anser att

- regeringen har varit otydlig i sin styrning och brustit i rapporteringen,
- AMS inte har gjort klart syftet och förutsättningarna för arbetsförmedlingens samverkan med arbetsgivarna och har bristande underlag för arbetsförmedlingens prioritering mellan olika grupper av deltidsarbetslösa,
- länsarbetsnämnderna inte gjort vad som krävs för att arbetsförmedlingens kontroll av ersättningsvillkoren ska fungera tillfredsställande.

Riksrevisionen har ställt frågan om de statliga insatserna mot deltidsarbetslösheten har genomförts på ett effektivt sätt så att de bidragit till minskat ofrivilligt deltidsarbete och en bättre fungerande arbetsmarknad i enlighet med de mål som formulerats av statsmakterna.

Otydlig styrning

Oklarheter om vad regeringen har avsett och avser med begreppet "deltidsarbetslöshet" gör det svårt att besvara frågan om måluppfyllelsen på ett enkelt sätt. Målet för satsningen var till en början att deltidsarbetslösheten inom vård och omsorg skulle halveras för vissa yrkesgrupper och därefter att den skulle minska över hela arbetsmarknaden. Det är ibland oklart om begreppet "deltidsarbetslöshet" avser alla ofrivilligt deltidsarbetande eller enbart ofrivilligt deltidsarbetande med fast arbetstid, eller om det avser alla ofrivilligt deltidsarbetande oavsett relation till arbetsförmedlingen eller enbart de som är inskrivna vid förmedlingen, eller om det avser alla oavsett utnyttjande av arbetslöshetsersättning eller främst de som uppbär ersättning. I dessa avseenden kan styrsignalerna från regeringen tolkas på olika sätt.

Riksrevisionen har dock tagit fasta på de generella uttalanden som gjorts av riksdag och regering och i sin granskning utgått från att målet om minskad deltidsarbetslöshet avser alla de deltidsarbetande som, av arbetsmarknadsskäl, arbetar färre timmar än de önskar.

En annan svaghet i styrningen har varit att regeringen markerat att deltidsarbetslösheten bör minska utan att relatera detta mål/uppdrag till de övergripande målen för arbetslöshet och sysselsättning. Detta gäller framför allt målet om att minska heltidsarbetslösheten, men även andra mål som t.ex. jämställdhetsmålet.

Otydligheten i styrningen både beträffande vilka som ingår i målgruppen för insatserna och beträffande uppgiftens förhållande till andra mål riskerar, enligt Riksrevisionens bedömning, att försvåra implementeringen av insatserna mot deltidsarbetslösheten.

Regeringens rapportering om måluppfyllelsen har givit en alltför ljus bild

Mellan år 2000 och år 2004 har deltidsarbetslösheten ökat något. De deltidsarbetslösa var år 2004 i genomsnitt yngre, arbetade färre timmar och saknade oftare fast anställning än år 2000. Trots att antalet ersättningsstagare minskade ökade utbetalningarna av deltidsarbetslöshetsersättning med drygt en miljard kronor.

AMS har i sin rapportering redovisat att antalet personer som är inskrivna i sökandekategori 21 ("deltidsarbetslösa"), inom vissa yrkesgrupper inom vård och omsorg, halverades på ett par år. Även sett till hela arbetsmarknaden har antalet personer i denna sökandekategori minskat kraftigt mellan år 2000 och år 2004. Samtidigt har antalet personer som är inskrivna i sökandekategori 22 ("timanställda") ökat. För båda sökandekategorierna sammantagna har deltidsarbetslösheten enligt AMS minskat med 18 %.

Regeringen har baserat sin redovisning av deltidsarbetslöshetens utveckling på AMS verksamhetsstatistik i stället för att använda den arbetsmarknadsstatistik som tas fram av SCB och som normalt används när regeringen redovisar utvecklingen av arbetslöshet och sysselsättning. Detta trots att AMS verksamhetsstatistik inte omfattar alla deltidsarbetslösa och kan påverkas av arbetsförmedlingens handläggningsrutiner m.m.

Genom att inte använda sig av SCB:s statistik och i flera sammanhang betona bara den ena av de två delgrupper av deltidsarbetslösa som är inskrivna vid arbetsförmedlingen, nämligen kategori 21 "deltidsarbetslösa", har regeringen och AMS fått insatserna mot deltidsarbetslösheten att framstå som mera framgångsrika än de är.

Regeringens rapportering om satsningen och dess resultat har därmed delvis blivit missvisande. Utvecklingen mot kortare arbetstider och ökade kostnader för deltidsarbetslösheten har inte redovisats och utvecklingen mot otryggare anställningsförhållanden bara i begränsad utsträckning.

Förändringar av arbetsorganisationen endast när arbetsgivarna haft svårt att rekrytera

Arbetsförmedlingens kontakter med arbetsgivarna har generellt sett inte lett till förändringar i arbetsorganisationen så att flera kan arbeta önskad tid. Kontakterna har varit relativt få, sällan handlat om hur arbetet organiseras, och arbetsförmedlingens möjligheter att påverka arbetsgivarna är

begränsade. Inom vård- och omsorgsområdet ledde samverkan mellan arbetsförmedlingen och arbetsgivarna till förändringar i arbetsorganisationen med minskad deltidsarbetslöshet och en större andel heltidsanställningar. Detta gynnade främst de tillsvidareanställda. En förutsättning för samverkan var att arbetsgivarna hade ett eget intresse av att de anställda gick upp i tid eftersom det rådde brist på arbetskraft. Inom andra områden har andelen deltidsarbetande snarare ökat än minskat.

Enligt Riksrevisionens bedömning har samverkan mellan arbetsförmedling och arbetsgivare i syfte att förändra arbetsorganisationen förutsättningar att lyckas bara när arbetsgivaren upplever ett rekryteringsproblem och vill ha arbetsförmedlingens hjälp för att lösa detta. Om dessa förutsättningar saknas bör, enligt Riksrevisionens mening, samverkan inriktas enbart på att finna lösningar för enskilda deltidsarbetslösa. Beroende på vilka förutsättningar som råder kan denna samverkan ta olika former. Det ankommer på AMS och länsarbetsnämnderna att klargöra syftet med och förutsättningarna för arbetsförmedlingens samverkan med arbetsgivarna.

Riksrevisionen noterar också att där det ofrivilliga deltidsarbetet minskat så kan detta vanligen förklaras av ett ökat inslag av frivilligt deltidsarbete än av mera heltid. Av de fast anställda som arbetade deltid år 2004 var det 85 % som gjorde det frivilligt, och bland de visstidsanställda var motsvarande andel 59 %. Om arbetet organiseras om så att deltidsarbetet totalt sett minskar kan effekten, enligt Riksrevisionens bedömning, bli ett minskat arbetsutbud från den majoritet av deltidsarbetande som föredrar att fortsätta med kortare arbetstid. Beroende på arbetsgivarens villkor och de sökandes önskemål kan den arbetsorganisation som ger bäst balans mellan de anställdas önskemål och arbetsgivarnas krav innehålla mer eller mindre av deltidsarbete. För arbetsförmedlingens matchning mellan platser och arbetsökande är det en viktig uppgift att beakta arbetsgivarnas krav och de sökandes önskemål rörande arbetstid.

Tveksamt om servicen till de deltidsarbetslösa har blivit bättre

AMS, länsarbetsnämnderna och många arbetsförmedlingar har infört nya arbetssätt för att minska deltidsarbetslösheten. Enligt en majoritet av arbetsförmedlarna har insatserna mot deltidsarbetslösheten förbättrats, men det finns inga synliga samband mellan vad arbetsförmedlarna anger som förbättrad service och resultat i form av minskat antal deltidsarbetslösa.

Arbetsförmedlingens kontakter med de deltidsarbetslösa ligger på en låg nivå, användningen av de arbetsmarknadspolitiska programmen har inte ökat och platsanvisningarna har inte blivit flera. Därtill kommer att de deltidsarbetslösas sökaktivitet är mycket låg. Där positiva förändringar bekräftas av SCB:s arbetskraftsundersökningar, dvs. inom vårdyrkena, kan de, enligt Riksrevisionens bedömning, snarare förklaras av förändringar som de

kommunala arbetsgivarna genomfört på egen hand eller i samarbete med arbetsförmedlingen än av arbetsförmedlingens service till enskilda arbetsökande.

Operationella resultatmål har satts upp endast för AMS sökandekategori 21 – ”deltidsarbetslösa” – och därmed riskerar den andra kategorin – ”tjänstställda” – att hamna i skymundan. Bedömningen av en deltidsarbetslös persons behov av stöd och service förutsätter att arbetsförmedlingen kan bilda sig en uppfattning om ”vart den deltidsarbetslöse är på väg” – i riktning mot inlösning eller mot en fastare förankring på arbetsmarknaden. Sättet att kategorisera och redovisa de deltidsarbetslösa i AMS verksamhetsstatistik ger, enligt Riksrevisionen, inget bra underlag för denna typ av bedömningar. Riksrevisionen ser det som angeläget att AMS verksamhetsstatistik, så långt som möjligt, utformas på ett sådant sätt att den ger bästa möjliga underlag för bedömningar av de sökandes servicebehov och för prioriteringar mellan olika grupper av sökande.

Svag kontroll av ersättningsvillkoren

Arbetsförmedlingens kontroll av hur de deltidsarbetslösa uppfyller ersättningsvillkoren är svag jämfört med dess kontrollinsatser avseende helt arbetslösa. och Riksrevisionen bedömer risken att ersättningssystemet överutnyttjas som hög.

Att kontrollen av de deltidsarbetslösas ersättningsrätt tycks vara svagare än för övriga ersättningstagare är särskilt allvarligt mot bakgrund av att Riksrevisionen i en tidigare granskning pekat på stora brister i kontrollen även generellt sett och konstaterat att ”brister i arbetsförmedlingens kontrollfunktion har medfört att volymen meddelanden är betydligt mindre än vad som varit fallet om regelverket strikt hade följts”⁵⁰.

Trots att antalet ersättningsberättigade minskat kraftigt har utbetalningarna av ersättning till de deltidsarbetslösa ökat. Denna ökning förklaras av att det genomsnittliga antalet ersättningstimmar per vecka ökat till följd av att deltidsarbetslösa med lång deltid blivit färre och de med kort deltid flera.

Sedan år 2000 har antalet deltidsarbetslösa i arbetsförmedlingens register minskat och antalet deltidsarbetslösa som får ersättning från arbetslöshetskassan har blivit färre. Förklaringen till detta är enligt Riksrevisionen sannolikt att arbetsförmedlingen strukturerat arbetet med de deltidsarbetslösa på ett bättre sätt än tidigare och tydliggjort att man betraktar deltidsarbetslöshet som ett problem som behöver åtgärdas. Nya arbetsrutiner på arbetsförmedlingen genom införandet av deltidstyper och handlingsplanerna har lett till ökad medvetenhet om villkoren för ersättning. De som inte

⁵⁰ Riksrevisionens granskning ”Arbetslöshetsförsäkringen – kontroll och effektivitet” RiR 2005:3.

kan eller vill arbeta flera timmar eller av andra skäl inte uppfyller villkoren för ersättning har därmed i hög utsträckning valt att lämna arbetsförmedlingen.

Mot bakgrund av framför allt de deltidsarbetslösas mycket låga sökin- tensitet är det enligt Riksrevisionen anmärkningsvärt att det relativt sett inte ens görs hälften så många underrättelser till arbetslöshetskassan för de del- tidsarbetslösa som för de helt arbetslösa. En trolig förklaring till detta är att de deltidsarbetslösa kontrolleras mindre noga än de helt arbetslösa. Det låga antalet platsanvisningar, få anvisningar till arbetsmarknadspolitiska program, få kontakter mellan de deltidsarbetslösa och arbetsförmedlingen samt för- hållandevis låga krav på att de deltidsarbetslösa ska söka arbete utanför hemorten och inom andra yrkesområden tyder också på att det finns behov att ytterligare förbättra kontrollen.

För att stärka arbetslöshetsförsäkringens karaktär av omställningsför- säkring är det, enligt Riksrevisionens mening, angeläget att ansträngningar- na att påskynda den enskildes övergång till önskad arbetstid kan relateras till en bestämd planeringsperiod. Att de ”timanställda” deltidsarbetslösa kan uppbära ersättning utan tidsbegränsning och övriga deltidsarbetande ofta i flera år ställer här särskilda krav på arbetsförmedlingen. Riksrevisionen anser att det finns skäl att pröva hur möjligheten att, under en följd av år, komplet- tera en vanlig inkomst med arbetslöshetsersättning påverkat förutsättningarna för arbetsförmedlingen att påskynda omställningen till heltidsarbete. Framför allt gäller detta hur man lyckats undvika att försäkringen utnyttjas som inkomstutfyllnad på längre sikt hos en och samma arbetsgivare.

För att förbättra kontrollen behöver länsarbetsnämnderna, enligt Riks- revisionens mening, se till att arbetsförmedlingen följer regelverket och fullt ut tillämpar föreskriften om lämpligt arbete i sitt arbete med de sökandes handlingsplaner⁵¹, använder deltidsintyget på avsett sätt samt, i enlighet med förordningen om arbetslöshetsförsäkring, lämnar ett särskilt underlag till arbetslöshetskassan var sjätte månad för prövning av ersättningsrätten.

⁵¹ Jfr IAF:s rapport 2005:1285 och delrapport från 2005-09-26.

6 Rekommendationer

- **Regeringen** bör utforma sina specifika mål och uppdrag till AMV så att deras relation till det övergripande målet om minskad arbetslöshet blir tydlig.
- **Regeringen** bör basera sin rapportering till riksdagen om utvecklingen av deltidsarbetslösheten på SCB:s officiella arbetsmarknadsstatistik på samma sätt som man redovisar utvecklingen av arbetslöshet och sysselsättning.
- **AMS** bör för länsarbetsnämnder och arbetsförmedlingar klargöra syftet med och förutsättningarna för arbetsförmedlingens samverkan med arbetsgivarna.
- **AMS** bör vidareutveckla sin verksamhetsstatistik så att underlaget för bedömningar av de deltidsarbetslösas servicebehov förbättras.
- **Länsarbetsnämnderna** bör se till att arbetsförmedlingen förbättrar kontrollen av ersättningsvillkoren genom att fullt ut tillämpa gällande regler rörande deltidsintyget, handlingsplanerna och underlaget till arbetslöshetskassan för prövning av ersättningsrätten.

Käll- och litteraturförteckning

Prop. 2000/01:1

Prop. 2001/02:1

Prop. 2002/03:1

Prop. 2002/03:100

Prop. 2003/04:1

Prop. 2003/04:100

Prop. 2004/05:1

Bet. 2000/01:AU5

Bet. 2000/01:AU9

Ytr. 2000/01:AU2

Bet. 2003/04:AU1

Lag (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring

Förordning (1997:835) om arbetslöshetsförsäkring

Regeringens regleringsbrev för AMV 2000

Regeringens regleringsbrev för AMV 2001

Regeringens regleringsbrev för AMV 2002

Regeringens regleringsbrev för AMV 2003

Regeringens regleringsbrev för AMV 2004

Regeringens regleringsbrev för AMV 2005

Regeringsbeslut 2001-12-18, N2001/11271/A *Uppdrag med syfte att minska deltidsarbetslösheten*

Regeringsbeslut 2003-06-12, N2003/4826/A *Uppdrag med syfte att minska deltidsarbetslösheten*

Regeringsbeslut 2004-01-29 Uppdrag att genomföra en effekt- och genomförandeutvärdering av HELA-projektet

AMVs årsredovisningar 2000–2003

AMV 2004-01-26 Verksamhetsplan 2004

AMS verksamhetsberättelse 2004

AMS 2000-12-07, Dnr 00-9786-20 *Avrapportering av uppdrag 1.4.o enligt regleringsbrevet för år 2000*

AMS 2001-01-20, Dnr A00-1730-11 *Avrapportering av uppdrag 1.4.e enligt regleringsbrevet för år 2000*

AMS Författningssamling, AMSFS 2001:11 *Arbetsmarknadsstyrelsens föreskrifter om individuella handlingsplaner*

AMS 2001-07-18, Dnr 01-2421-20 *Avrapportering av uppdrag 1.2.d enligt regleringsbrevet för år 2001*

AMS 2001-10-30 *PM Insatser för att minska det ofrivilliga deltidsarbetet*

AMS 2002-08-08 Kvartalsrapport 2002:2, bilaga 14 Dnr 02-421-20
Insatser för att minska antalet deltidsarbetslösa

AMS 2003-10-29 *PM Insatser för att minska undersysselsättningen*

AMV oktober 2003 *Arbetsförmedlingen i Sverige – Styrdokument*

AMS 2003-11-20 *AMS konferens med länsarbetsnämnderna om deltidsarbetslösheten*

AMS 2003-12-02 *Länsarbetsnämndernas rapporter om arbetet med att minska deltidsarbetslösheten och timanställningarna år 2003*

AMS 2004-02-10 kvartalsrapport

AMS 2004-06-10 kvartalsrapport

AMS 204-10-11 Rapport 2004:3

AMS 2004-10-21, Dnr 04-1471-01 *Åtgärdsprogram för stärkt enhetlighet och rättssäkerhet i arbetslöshetsförsäkringen*

AMS, tidningen *Arena-modellen – från deltid till heltid*

AMS skrivelser till länsarbetsnämnder

AMS 2000-04-06 Dnr A00-1730-11 *Uppdrag om att minska deltidsarbetslösheten inom vård och omsorg*

AMS 2000-05-30 Dnr A00-1730-11 *Halvera deltidsarbetslösheten inom vård och omsorg*

AMS 2000-10-20 Dnr 00-1730-11 *Aktiviteter inom vård- och omsorgssektorn*

AMS 2001-03-23 Dnr 01-2421-20 *Deltidsarbetslöshet och timanställningar*

AMS 2001-04-26 Dnr 01-2421-20 *Intyg för deltidsarbetslösa inom vård och omsorg*

AMS 2001-06-19 Dnr 01-2421-20 *Uppföljning av uppdraget att minska deltidsarbetslösheten år 2001*

AMS 2002-01-18 Dnr 02-421-20 *Deltidsarbetslöshet och timanställningar*

AMS 2003-01-09 Dnr 03-179-20 *Deltidsarbetslöshet och timanställningar*

AMS 2003-02-02 Dnr 03-179-20 *Uppdrag minska deltidsarbetslösheten och timanställningarna*

AMS 2003-08-22 Dnr 03-179-20 *Uppföljning av länens insatser under 2003 för att minska deltidsarbetslösheten och timanställningarna*

- ALI 2003:19 *Deltidsarbete och deltidsarbetslöshet – en uppföljning av DELTA-utredningen (SOU 1999:27)* (Working Paper från Hela-projektet 2003:1)
- ALI 2003:20 *Deltidsarbetslöshet – en forskningsöversikt utifrån aktuell forskning och statliga utredningar* (Working Paper från Hela-projektet 2003:2)
- ALI 2005:19 *A-kassa på deltid – ett ständigt problem inom arbetslöshetsförsäkringen* (Working Paper från Hela-projektet 2005:3)
- ALI 2005:25 *Deltidsarbetslöshet i Sverige – en kartläggning* (Working Paper från Hela-projektet 2005:5)
- Arbetsmarknad & Arbetsliv, årg 11, nr 1, våren 2005
Arbetsmarknadsstatistiken – ideologi eller verklighet, Anita Nyberg
- IAF, kvartalsrapport 1, 2005
- IAF, 2005:1285
- IAF, delrapport 2005-09-26
- RiR 2005:3 *Arbetslöshetsförsäkringen – kontroll och effektivitet*

Bilaga 1. Källor för granskningen

Material som ligger till grund för granskningen men inte finns med i den tryckta rapporten finns att hämta på Riksrevisionens hemsida, www.riksrevisionen.se

Enkät till arbetsförmedlingar

För att få kunskap om hur arbetsförmedlingskontoren arbetar med deltidsarbetslösheten har Riksrevisionen genomfört en enkätundersökning. Under våren 2005 fick 112 arbetsförmedlingskontor ett frågeformulär som besvarades av kontorschefen och ett annat, nästan identiskt, som besvarades av en handläggare. Totalt tillfrågades 199 personer.⁵² Alla har besvarat enkäten.

Frågeformulären i sin helhet och resultaten för varje fråga, ibland med uppdelningar på olika ledder, finns som bilagedel till huvudrapporten på www.riksrevisionen.se

Bilagedel finns på
www.riksrevisionen.se

Urvalet av arbetsförmedlingskontor utgick från län och från den indelning av kommuner i nio grupper som Sveriges Kommuner och Landsting har gjort och använder sedan 1 januari 2005.⁵³ Urvalet gjordes på följande sätt:

1. Först valdes fem kontor ut i varje län, fördelade på fem kommungrupper (utom Gotland som har enbart två kontor). I län med färre än fem grupper valdes mer än ett kontor från den/de vanligaste grupperna. I län med fler än fem kommungrupper valdes de fem kontor som representerar de vanligaste grupperna.
2. Därefter utökades urvalet så att varje kommungrupp representerades av minst tio kontor. Tillskottet av kontor gjordes först i de län som har flest invånare.
3. Inom varje län gjordes urvalet så att det gav största möjliga geografiska spridning.

⁵² Att antalet personer som fått enkäten blir färre än 2 x 112 beror på att vissa chefer ansvarar för flera kontor.

⁵³ De nio kommuntyperna är: storstäder, förortskommuner, större städer, pendlingskommuner, glesbygdskommuner, varuproducerande kommuner, övriga kommuner med mer än 25 000 invånare, övriga kommuner med 12 500–25 000 invånare samt övriga kommuner med mindre än 12 500 invånare.

Intervjuer med länsarbetsnämnder

Riksrevisionen har genomfört telefonintervjuer med företrädare⁵⁴ för åtta länsarbetsnämnder om deltidslösheten. Dessa är länsarbetsnämnderna i följande län: Gotland, Jönköping, Blekinge, Västra Götaland, Dalarna, Stockholm, Gävleborg och Västernorrland. De intervjuade svarade på öppna frågor om hur de ser på deltidslösheten (bl.a. orsaker till dagens situation, möjligheter och hinder för förändring avseende såväl sökande, arbetsgivare som arbetsmarknadssituation etc.), erfarenheter av styrningen från regeringen och AMS samt vilka insatser som görs i länet och erfarenheter av dessa.

Andra intervjuer

Intervjuer har också genomförts med företrädare för Näringsdepartementet, AMS, IAF och enstaka arbetsförmedlingskontor.

Statistik från AMS och SCB om antal deltidslösa

Riksrevisionen har analyserat statistik från AMS och SCB:s arbetskraftsundersökningar (AKU) om antal deltidslösa, med uppdelningar på olika år, län, branscher, yrkesområden, arbetstid, anknytningsgrad, kön, ålder, inskrivningstid, flöden in och ut m.m. Statistiken avser perioden 2000–2004. Se tabeller i länkar AKU statistik, finns som bilagedelar till huvudrapporten på www.riksrevisionen.se

Bilagedelar finns på www.riksrevisionen.se

AMS sökandeundersökning

Riksrevisionen uppdrog åt AMS att inkludera ett slumpmässigt urval på 300 personer vardera i sökandekategorierna 21 ("deltidslösa") och 22 ("timanställda") i myndighetens kvartalsvisa sökandeundersökning första kvartalet 2005. Undersökningen genomfördes 2–22 mars 2005. Svarefrekvensen bland de "deltidslösa" och "timanställda" var 76 %.

AMS sökandeundersökningar omfattar sedan 2002 arbetslösa och deltagare i program och görs en gång per kvartal. De görs i form av telefonintervjuer och innehåller frågor om de sökandes arbetssituation, handlingsplan, sökaktivitet och kundnöjdhet, m.m.

I Riksrevisionens uppdrag till AMS ingick även att ställa några frågor enbart till kategorierna "deltidslösa" och "timanställda". Frågorna avsåg om de hade ändrat anställningsform/tid och arbetsgivare sedan den dag urvalet drogs samt om de kände till och hade använt sig av

⁵⁴ Kontaktpersoner angående deltidslöshet gentemot AMS.

Bilagedel finns på
www.riksrevisionen.se

deltidsintyget. Tabeller finns som bilagedel till huvudrapporten på
www.riksrevisionen.se

AMS platsstatistik

AMS sammanställde på Riksrevisionens uppdrag statistik över nyanmälda lediga platser med fördelning på yrkesområden, på heltid respektive deltid och på tillsvidareanställningar respektive tidsbegränsade anställningar.

Offentligt tryck och rapporter från myndigheter

Budgetpropositioner, utskottsbetänkanden och skriftligt material från AMV⁵⁵, Hela-projektet och Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF) har använts i granskningen.

⁵⁵ Bl.a. AMS rapporter till regeringen om uppdraget rörande deltidsarbetslösheten, AMS årsredovisningar och AMS skrivelser till länsarbetsnämnderna om deltidsarbetslösheten.

Bilaga 2. Metod för att undersöka samband mellan insatser och resultat

Riksrevisionen har undersökt om deltidsarbetslösheten har minskat mer i de län där ovanligt många arbetsförmedlingskontor uppges ha förbättrat sina insatser (enligt svaren på Riksrevisionens enkät). Undersökningen gjordes på följande sätt:

1. Först rangordnades länen utifrån förändringar (i AMS statistik) mellan 2000 och 2004 avseende
 - antal kvarstående "deltidsarbetslösa" (sökandekategori 21)
 - antal kvarstående "timanställda" (sökandekategori 22)
 - antal som lämnat kategorin "deltidsarbetslösa" på grund av (mer eller samma) arbete
 - antal som lämnat kategorin "timanställda" på grund av (mer eller samma) arbete
 - andel av kvarstående som lämnat kategorin "deltidsarbetslösa" på grund av (mer eller samma) arbete
 - andel av kvarstående som lämnat kategorin "timanställda" p.g.a. (mer eller samma) arbete.

Rangordningen framgår av tabell 1 i bilaga 3.

2. Därefter analyserades om överrepresentation av vissa typer av enkätsvar hängde samman med ovanligt positiva respektive negativa resultat enligt ovanstående rangordning.

Resultatet blev enligt följande:

Enkätfråga 7.b. *Anser du att insatserna vid ditt kontor för de deltidsarbetslösa och timanställda har förbättrats sedan 2000?*

De län där ovanligt många kontor (jämfört med genomsnittet) svarade att *insatserna för deltidsarbetslösa med a-kassa har förbättrats avsevärt* sedan 2000 hade inte ovanligt bra resultat (inget återfinns högt upp på resultatlistan). Inget samband.

De län där ovanligt många kontor (jämfört med genomsnittet) svarade att *insatserna för deltidsarbetslösa med a-kassa inte har förbättrats* sedan 2000 återfinns spridda på resultatlistan. Inget samband.

Enkätfråga 8.b. Anser du att kontakterna med de deltidsarbetslösa och timanställda har blivit tätare vid ditt kontor sedan 2000?

Inget av de län där ovanligt många kontor (jämfört med genomsnittet) svarade att *kontakterna med deltidsarbetslösa med a-kassa har blivit avsevärt tätare* sedan 2000 återfinns högt upp på resultatlistan. Inget samband

I fyra län har ovanligt många kontor (jämfört med genomsnittet) svarat att *kontakterna med deltidsarbetslösa med a-kassa inte blivit tätare* sedan 2000. Två av länen återfinns långt ned på resultatlistan och två finns högt på listan. Inget samband.

Enkätfråga 13.b. Anser du att kontakterna vid ditt kontor med arbetsgivare angående deltidsarbetslösa och timanställda har förbättrats sedan 2000?

De län där ovanligt många kontor (jämfört med genomsnittet) svarat att *kontakterna med arbetsgivare* angående deltidsarbetslösa har *förbättrats* avsevärt återfinns spridda på resultatlistan (ett högt upp, tre i mitten och tre långt ned). Inget samband.

De län där ovanligt många (jämfört med genomsnittet) svarat att *kontakterna med arbetsgivare* angående deltidsarbetslösa *inte har förbättrats* återfinns spridda på resultatlistan. Inget samband.

Enkätfråga 4. Hur har ditt arbetsförmedlingskontor organiserat arbetet med deltidsarbetslösa och timanställda?

Enligt enkätsvaren har drygt 40 av de 112 arbetsförmedlingskontor som ombads besvara enkäten en organisation med särskilda handläggare som ansvarar för deltidsarbetslösa och timanställda. Dessa kontor jämfördes med genomsnittet för samtliga kontor vad avser utvecklingen av antalet kvarstående deltidsarbetslösa och timanställda mellan år 2000 och år 2004. Oavsett när den organisatoriska förändringen genomfördes, fanns det inget entydigt samband mellan specialiserade kontor och bättre än genomsnittlig utveckling av antalet kvarstående deltidsarbetslösa och timanställda.

Bilaga 3. Tabeller

Tabell 1. Förändringar avseende antal inskrivna i kategorierna "deltidsarbetslösa" och "timanställda" samt av antal som lämnat kategorierna mellan 2000 och 2004, per län.

Län	Förändring 2000-2004 i antal kvarstående				Förändring 2000-2004 i antal som lämnat				Förändring 2000-2004 i andel som lämnat i förhållande till kvarstående. Procentenheter				Summa placering	"Snitt- placering"
	Delt	placering	Tim	placering	Delt	placering	Tim	placering	Delt	placering	Tim	placering		
Dalarnas län	-45%	4	-6%	3	-27%	4	5%	12	1,2	1	0,6	6	30	5,0
Värmlands län	-44%	7	2%	8	-32%	9	27%	5	0,7	6	1,1	3	38	6,3
Jämtlands län	-43%	8	12%	15	-30%	7	30%	1	0,9	3	1,0	4	38	6,3
Västra Götalands län	-42%	10	-1%	5	-29%	6	16%	8	0,8	5	0,9	5	39	6,5
Kronobergs län	-41%	11	-1%	6	-35%	12	28%	3	0,5	9	1,4	1	42	7,0
Västmanlands län	-44%	5	3%	9	-34%	10	12%	9	0,6	8	0,4	7	48	8,0
Skåne län	-32%	17	19%	20	-19%	1	30%	2	0,7	7	0,4	8	55	9,2
Kalmar län	-27%	19	-17%	1	-28%	5	3%	13	0,0	16	1,2	2	56	9,3
Gävleborgs län	-47%	2	16%	19	-35%	13	20%	7	0,8	4	0,2	11	56	9,3
Jönköpings län	-45%	3	15%	18	-38%	16	21%	6	0,5	10	0,3	9	62	10,3
Östergötlands län	-38%	14	7%	12	-22%	2	-9%	18	0,9	2	-0,7	17	65	10,8
Norrbottnens län	-37%	16	-3%	4	-30%	8	0%	15	0,4	11	0,2	12	66	11,0
Örebro län	-38%	15	23%	21	-35%	11	28%	4	0,2	12	0,2	10	73	12,2
Blekinge län	-27%	20	5%	10	-24%	3	2%	14	0,1	14	-0,1	16	77	12,8
Hallands län	-39%	13	6%	11	-37%	14	5%	11	0,1	15	0,0	14	78	13,0
Söderman- lands län	-44%	6	0%	7	-48%	19	-1%	16	-0,3	17	0,0	15	80	13,3
Västernorr- lands län	-42%	9	9%	13	-50%	20	9%	10	-0,5	18	0,0	13	83	13,8
Västerbottens län	-47%	1	12%	17	-45%	18	-2%	17	0,2	13	-1,0	18	84	14,0
Gotlands län	-27%	21	-6%	2	-38%	15	-37%	21	-0,8	19	-2,4	21	99	16,5
Stockholms län	-29%	18	12%	14	-42%	17	-14%	19	-1,4	20	-2,4	20	108	18,0
Uppsala län	-40%	12	12%	16	-57%	21	-20%	20	-1,8	21	-2,2	19	109	18,2
Totalt	-38%		9%		-33%		9%		0,0		0,0			

Källa: AMS

Förklaringar: **Delt** = "deltidsarbetslösa" (sökandekategori 21), **Tim** = "timanställda" (sökandekategori 22), **Placering** = Placering i rangordning mellan länen avseende värdet i kolumnen till vänster, **Kvarstående** = kvarstående arbetssökande i slutet av månaden, årsgenomsnitt. **Andel som lämnat pga arbete** = andel som lämnat resp. sökandekategori pga fortsatt arbete hos samma arbetsgivare eller fått nytt arbete, **Andel som lämnat pga arbete** = andel som lämnat resp. sökandekategori pga fortsatt arbete hos samma arbetsgivare eller fått nytt arbete.

Tabell 2. Deltidsarbetslösa enligt AMS

	År 2000	År 2004	Förändring
"Deltidsarbetslösa"	117 876	73 274	- 44 602
"Timanställda"	83 683	91 548	+ 7 865
Totalt	201 559	164 822	- 36 737

Tabell 3. Deltidsarbetslösa enligt AKU

	År 2000	År 2004	Förändring
Fast anställda	105 900	90 500	- 15 400
Tidsbegränsat anst.	97 000	115 200	+ 18 200
Totalt	203 000	205 800	+ 2800

Tabell 4. Förändring mellan år 2000 och 2004 (AMS och AKU)

	Kvinnor		Män	
	AMS	AKU	AMS	AKU
"Deltidsarbetslösa" (AMS)/Fast anställda (AKU)	- 41 %	- 21 %	- 24 %	+ 26 %
"Timanställda" (AMS)/Tidsbegränsat anställda (AKU)	+ 5 %	+ 12 %	+ 19 %	+ 36 %

Tabell 5. Förändring i antal deltidarbetslösa per yrkesområde enligt AMS "deltidsarbetslösa" (kategori 21) och "timanställda" (kategori 22), samt enligt AKU

Yrkesområde	Förändring 2000–2004, i procent			
	delt	tim	delt + tim	AKU
Vård	-50	+4	-31	-9
Barnomsorg	-62	-22	-54	-25
Försäljare	-33	+9	-16	+25
Hotell&Rest.	-41	-5	-24	-10
Städning	-38	+1	-23	-17
Kontorsarbete	-41	-15	-33	-1
Kundservice	-19	+44	+7	+3
Fordonsförare	-25	+9	-3	+47
Övriga	-23	+20	-2	+21
Totalt	-38	+9	-18	+1

Tabell 6. Utveckling av befolkning, antal anställda, deltidsarbete, deltidsarbetslöshet och arbetslöshet 2000-2004 (förändring i procent, AKU)

Ålder	Befolkning	Anställda	Arbetar deltid	Deltidsarbetslösa	Helt arbetslösa
16-19	+10	-1	+7	+18	+39
20-24	+1	-3	+26	+31	+65
25-34	-5	-7	-4	0	+28
35-44	+5	+5	+3	-13	+24
45-54	-5	-5	-7	-18	-4
55-59	+13	+14	+14	+12	-4
60-64	+19	+47	+31	+33	+5
SAMTLIGA	+2	+2	+5	+1	+21

Tabell 7. Olika anställningsformers andel (i %) av den frivilliga respektive ofrivilliga deltiden. 2000 och 2004 (AKU)

	Frivillig deltid		Ofrivillig deltid		All deltid	
	2000	2004	2000	2004	2000	2004
Fast anställda	76	76	52	44	71	68
Tidsbegränsat anst.	24	24	48	56	29	32

Tabell 8. Deltidsarbetslösheten fördelad på arbetad tid, kön och anställningsform 2000-2004 (förändring i procent, AKU)

Anställningsform	1-15 tim		16-29 tim		30-34 tim		Summa	
	Män	Kv	Män	Kv	Män	Kv	Män	Kv
Fast anställning	+22	+1	+29	-25	+28	-20	+26	-21
Tidsbegr. anställning	+44	+54	+36	+4	+23	-7	+36	+12
SAMTLIGA	+38	+38	+34	-13	+25	-16	+32	-7

Tabell 9. Utbetalning av ersättning till deltidsarbetslösa (miljoner kr, skattade belopp, IAF)

År	Kvinnor		Män	
	Deltidsarb.lösa	Timanställda	Deltidsarb.lösa	Timanställda
2000	2 507	2470	802	1417
2004	1958	3312	770	2225

Tidigare utgivna rapporter från Riksrevisionen

2003	2003:1	Hur effektiv är djurskyddstillsynen?
2004	2004:1	Länsplanerna för regional infrastruktur – vad har styr prioriteringarna?
	2004:2	Förändringar inom kommittéväsendet
	2004:3	Arbetslöshetsförsäkringens hantering på arbetsförmedlingen
	2004:4	Den statliga garantimodellen
	2004:5	Återfall i brott eller anpassning i samhället – uppföljning av kriminalvårdens klienter
	2004:6	Materiel för miljarderna – en granskning av försvarets materielförsörjning
	2004:7	Personlig assistans till funktionshindrade
	2004:8	Uppdrag statistik <i>Insyn i SCB:s avgiftsbelagda verksamhet</i>
	2004:9	Riktlinjer för prioriteringar inom hälso- och sjukvård
	2004:10	Bistånd via ambassader – en granskning av UD och Sida i utvecklingssamarbetet
	2004:11	Betyg med lika värde? – en granskning av statens insatser
	2004:12	Höga tjänstemäns representation och förmåner
	2004:13	Riksrevisionens årliga rapport 2004
	2004:14	Arbetsmiljöverkets tillsyn
	2004:15	Offentlig förvaltning i privat regi – statsbidrag till idrottsrörelsen och folkbildningen
	2004:16	Premiepensionens första år
	2004:17	Rätt avgifter? – statens uttag av tvingande avgifter
	2004:18	Vattenfall AB – Uppdrag och statens styrning
	2004:19	Vem styr den elektroniska förvaltningen?
	2004:20	The Swedish National Audit Office Report 2004
	2004:21	Försäkringskassans köp av tjänster för rehabilitering
	2004:22	Arlandabanan <i>Insyn i ett samfinansierat järnvägsprojekt</i>
	2004:23	Regelförenklningar för företag
	2004:24	Snabbare asylprövning
	2004:25	Sjukpenninganslaget – utgiftsutveckling under kontroll?
	2004:26	Utgift eller inkomstavdrag? – Regeringens hantering av det tillfälliga sysselsättningsstödet
	2004:27	Stödet till polisens brottsutredningar
	2004:28	Regeringens förvaltning och styrning av sex statliga bolag
	2004:29	Kontrollen av strukturfonderna
	2004:30	Barnkonventionen i praktiken
2005	2005:1	Miljömålsrapporteringen – för mycket och för lite
	2005:2	Tillväxt genom samverkan?

- 2005:3 Arbetslöshetsförsäkringen – *kontroll och effektivitet*
- 2005:4 Miljögifter från avfallsförbränningen – *hur fungerar tillsynen*
- 2005:5 Från invandrapolitik till invandrapolitik
- 2005:6 Regionala stöd – *stys de mot ökad tillväxt?*
- 2005:7 Ökad tillgänglighet i sjukvården? – *regeringens styrning och uppföljning*
- 2005:8 Representation och förmåner i statliga bolag och stiftelser
- 2005:9 Statens bidrag för att anställa mer personal i skolor och fritidshem
- 2005:10 Samordnade inköp
- 2005:11 Bolagiseringen av Statens järnvägar
- 2005:12 Uppsikt och tillsyn i samhällsplaneringen – *intention och praktik*
- 2005:13 Riksrevisionens årliga rapport 2005
- 2005:14 Förtidspension utan återvändo
- 2005:15 Marklösen *Finns förutsättningar för rätt ersättning?*
- 2005:16 Statsbidrag till ungdomsorganisationer – *hur kontrolleras de?*
- 2005:17 Aktivitetsgarantin – *Regeringen och AMS uppföljning och utvärdering*
- 2005:18 Rikspolisstyrelsens styrning av polismyndigheterna
- 2005:19 Rätt utbildning för undervisningen *Statens insatser för lärarkompetens*
- 2005:20 Statliga myndigheters bemyndiganderedovisning
- 2005:21 Lärares arbetstider vid universitet och högskolor – *planering och uppföljning*
- 2005:22 Kontrollfunktioner – *två fallstudier*
- 2005:23 Skydd mot mutor *Läkemedelsförmånsnämnden*
- 2005:24 Skydd mot mutor *Apoteket AB*
- 2005:25 Rekryteringsbidrag till vuxenstuderande –*uppföljning och utbetalningskontroll*
- 2005:26 Granskning av Statens pensionsverks interna styrning och kontroll av informations säkerheten
- 2005:27 Granskning av Sjöfartsverkets interna styrning och kontroll av informations säkerheten
- 2005:28 Fokus på hållbar tillväxt? *Statens stöd till regional projektverksamhet*
- 2005:29 Statliga bolags årsredovisning
- 2005:30 Skydd mot mutor *Banverket*
- 2005:31 När oljan når land – *har staten säkerställt en god kommunal beredskap för oljekatastrofer?*